



TEHLİKE SUÇU VE ZARAR SUÇU ARASINDAKİ SUÇLARIN İÇTİMAİ KONUSUNUN UZLAŞTIRMA KURUMU BAKIMINDAN SONUÇLARI

Arş. Gör. Dr. Osman Gazi ÜNAL*

Öz

Tehlike bir kimsenin veya bir nesnenin varlığını, güvenliğini tehdide maruz bırakan ve bir zarar ihtimalini gösteren bir durumdur. Bu kavramlar arasında kurulan ardışık ilişki, özellikle tehlike suçları ve zarar suçlarında, suçların içtimaî hükümlerinin uygulanabilirliği yönünden önemli sonuçlara neden olmaktadır. Yargıtay'ın içtihatlarına bakıldığında ise bir anlayış değişikliği söz konusudur. Önceki içtihatlarda, "trafik güvenliğinin kasten tehlikeye sokma" suçuyla birlikte bir zarar suçu olan "taksirle yaralama" suçu gerçekleşmişse farklı neviden içtima hükmü uygulanmaktaydı. Buna karşılık Yargıtay'ın yeni tarihli kararlarına bakıldığında konunun, asli norm-tali norm ilişkisine göre çözümlendiği görülmektedir. Bu çalışmada tehlike ve zarar kavramları, Yargıtay'ın zamanla değişen içtihatları çerçevesinde tehlike ve zarar suçları arasındaki içtima hâli ve bu değişikliğin uzlaştırma kurumu bakımından sonuçları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Tehlike Suçları • Zarar Suçları • Asli Norm-Tali Norm İlişkisi • Farklı Neviden Fikri İçtima • Uzlaştırma

* Dr. Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı | Asst. Prof., Research Assistant Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Law, Department of Criminal Law and Law of Criminal Procedure, Ankara, Turkey.

✉ osman.unal@hbv.edu.tr • ORCID 0000-0002-3101-0645

📄 **Atıf Şekli** | Cite As: ÜNAL Osman Gazi, "Tehlike Suçu ve Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimaî Konusunun Uzlaştırma Kurumu Bakımından Sonuçları", *SÜHFD.*, C. 30, S. 2, 2022, s. 859-902.

📄 **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

THE CONSEQUENCES OF THE AGGREGATION OF OFFENCES IN TERMS OF ENDANGERMENT OFFENCES AND DAMAGE OFFENCES WITH REGARD TO THE RECONCILIATION

Abstract

Danger is a situation that threatens the existence and security of a person or an object and indicates a possibility of damage. The sequential relationship established between these concepts has important results from the point of the applicability of provisions on aggregation of offences, and especially for endangerment and damage offences. When the case law of the “Supreme Court” is examined, a change of understanding is identified. Previously, if the offence of “intentionally endangering traffic safety” and the offence of “reckless injury” were committed by one single act, provision on conceptual aggregation was applied. Recently, it is considered pursuant to the primary-secondary norm relationship. In this study, the related concepts, the issue of how to apply provisions on aggregation for these offences, considering the case law of the Supreme Court, and results of the change in case law, in the concept of reconciliation will be examined.

Key Words

Endangerment Offences • Damage Offences • Primary-Secondary Norm Relationship • Conceptual Aggregation • Reconciliation

GİRİŞ

Tehlike suçlarının zarar suçlarıyla birlikte işlenmesi suçların içtimaı sorununu beraberinde getirmektedir. Bu sorunun değerlendirilmesinden evvel tehlike ve zarar kavramları arasındaki ilişkiye değinilmelidir. Tehlike suçları ve zarar suçlarının tanımları da bu bağlamda önemlidir. Kavramsal ilişki aynı zamanda bu içtima sorununu çözümlenmede ileri sürülen bir görüşün açıklanmasına da hizmet etmektedir. Bu görüşler ve 5237 sayılı TCK'nın benimsemiş olduğu sistem arasındaki farklılıkları, yalnızca maddi ceza hukuku alanında kendisini göstermez. Ceza muhakemesi alanında özellikle bir muhakeme şartı olan uzlaştırma kurumu bakımından önemli sonuçların olduğu görülmektedir. Yargıtay içtihatlarına bakıldığında zamanla gelişen bir yaklaşım değişikliği göze çarpmaktadır. Maddi ceza hukuku alanında görülen bu içtihat değişikliği uzlaştırma kurumunun uygulanmasına da yansımıştır. Öte yandan,

7188 sayılı Kanunla¹ getirilen düzenlemeler uyarınca uzlaştırma kurumunun uygulanması genişletilmiştir. Özellikle toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu tehlike suçları yanında zarar suçlarının işlenmesiyle uzlaştırma hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı sorununun da bu çerçevede ele alınması gerekmektedir.

I- TEHLİKE VE ZARAR KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ

“Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum” ya da gerçekleşme ihtimali bulunan fakat istenmeyen sakıncalı durum” tehlikeyi ifade eder². Bu tanım aynı zamanda zarar tanımını da içermektedir. Kelime anlamı olarak zarar, “bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz sonuç, dokunma, ziyan, mazarrat” şeklinde tanımlanmaktadır³. Genel olarak bir nesnenin yıkılması, tahrip edilmesi, yok edilmesi, kullanılamaz hâle getirilmesi, bozulması veya kirletilmesi zarar olarak nitelendirilmektedir ki TCK m. 151 hükmünde yer alan mala zarar verme suçu bunun en açık örneğini teşkil eder.

Esasında zarar kavramıyla ilk olarak ekonomik bir zarar anlaşılmaktadır⁴. Fakat ceza hukuku dahilinde zarar kavramı örnek olarak mala zarar verme suçunda olduğu üzere yalnızca parasal bir ölçüme tabi tutulan ekonomik bir zararı ifade etmez. Bir nesne veya fiziki varlık üzerinde gerçekleşen olumsuz bir değişim zararı belirtmektedir. Buradaki zarar dar anlamlı, maddi bir zarardır⁵. İşaret edilmelidir ki her maddi

¹ Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG: 30928, 24.10.2019.

² Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Tehlike”, Erişim, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58b7c811811a51.39745308, 11.06.2021.

³ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Zarar”, Erişim, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58b7c819ba33d6.42166631, 11.06.2021.

⁴ Örneğin, 5018 Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 71. maddesinde kamu zararı kavramı aynen şu şekilde ifade edilmiştir: “Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.”

⁵ Kişinin iradesi dışında malvarlığında ortaya çıkan azalmaya maddi zarar denilmektedir. Maddi zarar; malvarlığı, azalma ve zarar gören kişinin iradesi dışında gerçekleşmesi olmak üzere üç unsurdan müteşekkildir. Bkz. EREN Fikret, Borçlar Hukuku: Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara, 2017, s. 543.

zarar, bir nesne veya fiziki varlık üzerinde tesir eden olumsuz bir değişimi göstermeyecektir⁶. Ceza hukuku bakımından zarar kavramı ise gerek haksız fiil sonucu meydana gelsin gerekse sözleşme dolayısıyla meydana olsun, maddi zarar kavramına nazaran daha dar kapsamlıdır. Manevi zarar kural olarak maddi ceza hukuku bağlamında dikkate alınan bir zarar türü değildir⁷.

Zarar, dış dünyada vuku bulan bir durum değişimi olduğundan gözlemlenmesi kolay bir olgudur. Ceza hukukunda somut bir şekilde ortaya çıkmadıkça zarardan söz edilmeyecektir⁸. Bu bağlamda zararın tespiti, ampiriktir. Buna karşılık tehlike ise genel anlamda bir zarar potansiyelini ifade eden bir kavramdır. Bu potansiyelin ne ölçüde olduğu noktasında bir şüphe söz konusudur. Çünkü tehlikenin aynı zarar gibi dış dünyada fark edilebilir bir değişim olduğunun şüpheli kalmasından bahsedilmektedir⁹. Bu bakımdan zarara yakınlık noktasında bir araştırma yapılsa da, hangi tehlikenin ceza hukuku boyutuyla ele alınabileceği konusunda normatif bir yaklaşım sergilenmiştir.

Kavramların sözlük anlamları incelendiğinde aralarında ardışık bir ilişkinin olduğu görülecektir¹⁰. Diğer bir ifadeyle, tehlikenin bir veya

⁶ Nitekim maddi zarar, sözleşmenin kurulamamasından veya geçerlilik kazanmamasından doğan menfi zarar olarak karşımıza çıkarken, müspet zarar ise sözleşmenin ifa edilmemesi dolayısıyla ortaya çıkan zararı ifade etmektedir. Bkz. EREN, s. 552.

⁷ Suç aynı zamanda haksız bir fiildir. Bu bakımdan manevi zararlar zaten özel hukuk uyuşmazlığı dahilinde çözümlenecektir. Buna karşılık ceza muhakemesinde tazminat istemi başlıklı CMK m. 141 hükmünde ve bir muhakeme şartı olan uzlaştırma kapsamında manevi zararların da istenebileceğinden söz edilmelidir.

⁸ Yargıtay'ın hükmün açıklanmasının geri bırakılması bağlamında vermiş olduğu bir karar bu yödedir: "*CMK'nın 231/6-c maddesinde belirtilen zarar kavramı, somut (maddi) zarara ilişkin olup, manevi nitelikteki zararı kapsamaması ve sanığın konut dokunulmazlığını bozma eylemi sonucunda somut bir zararın oluşmaması karşısında, suçtan oluşan zararın giderilmediği şeklindeki yasal ve yeterli olmayan gerekçe ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi...*", (Yargıtay 22. CD, 2015/11790E., 2016/6139K. sayılı ve 18.04.2016 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 12.06.2021.

⁹ DEMUTH Heinrich, *Der normative Gefahrbegriff*, Bochum, 1980, s. 17.

¹⁰ Bu kavramlar arasında ardışık ilişki olduğunu belirten görüş için bkz. BASSENGE Peter, "*Der Allgemeine Strafrechtliche Gefahrbegriff und Seine Anwendung im Zweiten Teil Des Strafgesetzbuches und In den Strafrechtlichen Nebengesetzen*", Dissertation, Friedrich-Wilhelms Universität, 1961, s. 18.

birkaç adım sonrası zararı belirtmektedir¹¹. Her ölümden önce bir ölüm tehlikesinden bahsediliyorsa her zarara takaddüm eden bir tehlikeden söz edilmelidir¹². Olumsuz olarak algılansa da tehlikenin arzu edilme- yen zarar neticesini önceden haber vererek uyarıcı bir işlev gördüğü noktasında herhangi bir kuşku yoktur. Bu uyarıcı işlev sayesinde kişi, zarar ve tehlike konusunda bilgi sahibi olarak kendisini savunabilme imkânına kavuşmuş olur.

Her ne kadar tehlike ve zarar kavramları arasında ardışık bir iliş- kiden bahsediliyorsa da bu durum, yalnızca ardışıklık çerçevesinde açıklanamaz. Doktrinde tehlikenin bir zarar imkânı veya bir zarar ihtim- mali olduğunu belirten birtakım görüşlere rastlamak mümkündür. İmkân bir olgunun meydana gelmesinde herhangi bir engelin bulun- mamasını ifade ettiğine göre, ihtimal bunun daha fazlasına karşılık ge- lir¹³. Tehlike, basit bir zarar imkânını değil, bilakis kuvvetli bir imkânı, yani ihtimali beraberinde getirmelidir¹⁴. Tehlikenin bir zarar ihtimali olarak anlaşılması, yani yalın imkân kapsamında mütalaa edilmesi, tehlike kavramının öngörülemez ölçüde genişlemesine neden olur. Doktrindeki hâkim görüşe göre tehlike, bir zarar ihtimalidir. Nitekim, bir zarar imkânının henüz bir tehlike oluşturmadığına işaret edilmekte- dir¹⁵. Keza Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bir kararında, tehlikenin bir zarar ihtimali olduğunu belirtmiştir¹⁶.

Her somut olayın koşullarının birbirinden farklılık arz etmesi, teh- likenin belirlenmesinde de bir zorluk yaratmaktadır. Çünkü zarara ma- ruz kalma ihtimali, imkânsızlıktan zararın kat'i oluşuna kadar farklı

¹¹ KOCA Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara, 2020, s. 350.

¹² EREM Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 13. Baskı, Cilt: 1, Ankara, 1995, s. 542.

¹³ DARAGENLİ Vesile Sonay, "Tehlike Suçları", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998, s. 6.

¹⁴ EREM, s. 289.

¹⁵ DEMUTH, s. 101.

¹⁶ "Çağdaş hukukta tehlike olasılıktan başka bir şey değildir, zarar doğurmaya elverişli tehlike, korunan hukuksal değeri bozabilecek nitelikte bulunduğu takdirde tehlike doğmuş ve buna bağlı olarak da suç oluşmuş bulunacaktır." (YCGK, 2007/8-244E., 2008/92K. sayılı ve 29.04.2008 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 12.06.2021.

şekillerde tezahür eder. Zarar ihtimalinin söz konusu olduğu ve gerçekten iyi belirlenmiş bir sınır henüz çizilememiştir¹⁷. Karşılaşılan tüm zorluklara rağmen tehlikenin bir zarar ihtimali olmadığından bahsedilemez. Tehlike, kat'i surette belirlenemiyor olsa dahi hâkime en azından doğru bir hareket noktası sunmak gerekir¹⁸. Bu bakımdan, kanaatimizce; ortalama, makul, objektif bir gözlemcinin yaşamdan elde ettiği tecrübe dolayısıyla fiil anındaki şartlar nazara alınarak bir zarar ihtimalinden bahsedilmelidir. Bu kanaat kavramın açıklanmasında bir temel teşkil eder.

II- TEHLİKE KAVRAMININ MADDİ CEZA HUKUKUYLA BAĞLANTISI

Tehlike kavramıyla zorunluluk hali, teşebbüs veya diğer maddi ceza hukuku kurumlarına bir kısım açıklama getirilse de kavramın temel olarak maddi ceza hukuku ile bir bağlantısının kurulmasına ihtiyaç vardır. Maddi ceza hukukundaki izin verilen risk kavramı, bu temel bağlantının kurulmasında rehberlik etmektedir.

Ulaşım, tıp, nükleer santral ve tesisler, uzay araştırmaları, madencilik, endüstri ve inşaat gibi faaliyetler; bünyelerinde tehlike ihtiva etse de toplumsal yarar açısından bir zorunluluk arz eder. Bu faaliyetlerin hukuki değerleri ihlal etmeden gerçekleştirilmeleri mümkün olmamasına rağmen, icralarının bırakılmasından da vazgeçilememektedir. Bu bakımdan izin verilen risk kavramı, tehlike veya zarar doğuran fakat hukuken müsaade edilen bazı hareket alanlarının temin edilmesini benimsemektedir¹⁹. Hukuk düzeni bu alanda gerçekleşen hareketlere cevaz verir. İzin verilen risk alanı içerisinde icra edilen faaliyetlerde mahiyet itibarıyla bir tehlike vardır. Bu faaliyet çerçevesinde kişilerin yaşam, vücut, sağlık veya malları bakımından somut tehlike meydana gelse dahi ortada hukuk düzeninin cevaz verdiği bir tehlikenin varlığından bahsedilir. Dolayısıyla, öngörülebilir veya sakınılabılır olmalarına rağmen özenli bir şekilde hareket edilen veya edilmesi amaçlanan bir alan-

¹⁷ PÜTZ Willy, "Der Gefahrbegriff im Strafrecht", Dissertation, Universität Köln, 1936, s. 13.

¹⁸ PÜTZ, s. 16, 17.

¹⁹ ÜNVER Yener, Ceza Hukukunda İzin Verilen Risk, İstanbul, 1998, s. 11.

da toplumdaki diğer bireyleri tehlikeye maruz bırakmak tamamen yasaklanmamakta, her ne kadar sonuçları istenmese de bir “izin verilen risk alanı” oluşturulmaktadır²⁰. Bu alan, bir kısım güvence normlarıyla oluşur. Bu normlara uyulduğu takdirde, gerçekleşen tehlike veya zarar faile isnat edilemeyecektir.

Maddi ceza hukuku anlamında faile isnat edilebilen bir tehlike söz konusu olacaksa bu zarar ihtimalinin, izin verilen riskin sağlamış olduğu alanı aşması gerekmektedir²¹. İzin verilen risk aşılmıyorsa ortada hukuk düzeninin müsaade etmediği bir tehlikeden söz edilemez. Bu bağlamda kanaatimizce izin verilen riski aşan tehlike, “kuvvetli” bir zarar ihtimalidir. Aksi durum ceza hukukunun son çare olma (ultima ratio) ilkesine aykırılık oluşturur²².

III-ZARAR VE TEHLİKE SUÇLARI AYRIMINA KISA BİR BAKIŞ

Önemle belirtilmelidir ki, korunan hukuki değerler, kabul gördüğü üzere ideal, soyut ve manevi yönü olan değerlerdir. Bu yüzden korunan hukuki değerler tehlikeye düşürülmezler ve zarara maruz bırakılamazlar²³. Korunan hukuki değer ile suçun konusu arasında bir ilişki mevcut olsa²⁴ dahi, bunların aynı şey olduğundan bahsedilemez. Doktrinde, korunan hukuki değere göre bu ayrımın yapılması gerektiği savunulsa²⁵ da bu fikre katılmamaktayız.

²⁰ ÜNVER, s. 353.

²¹ SCHÜNEMANN Brend, “Moderne Tendenzen in der Dogmatik der Fahrlässigkeits- und Gefährdungsdelikte”. Juristische Arbeitsblätter, 1975, s. 796.

²² Doktrinde bir görüş aranan “kuvvetli” ihtimalin tehlike kavramını dar bir kapsama sokacağını ifade etmiştir. Bkz. DARAGENLİ, s. 8, 9; Buna karşılık ceza hukukunun son çare olması ilkesine uygun olarak ihtimalin “kuvvetli” olması gerektiğine değinilmiştir. Bkz. AYNURAL Ömer Metehan, Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK m. 179/3), İstanbul, 2018, s. 12.

²³ ÖZGENÇ İzzet, Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, 2020, s. 175; KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 117; ERSOY Uğur, “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 41, 2020, s. 33.

²⁴ Bu ilişkinin düşünce-görünüm ikilemi çerçevesinde olduğunu savunan görüş için bkz. JESCHECK Hans-Heinrich., WEIGEND Thomas, Lehrbuch des Strafrechts: AT. 5. Auflage. Berlin, 1996, § 26, s. 260.

²⁵ Ayrımı, korunan hukuki değer üzerinden yapan görüş için bkz. ÖNDER Ayhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, İstanbul, 1989, s. 529; EREM, s. 542; DARA-

Suçun konusu, kural olarak suçun kanuni tanımında yer alan “hareketin üzerinde icra edildiği kişi veya şeydir, diğer bir deyişle “kişinin veya eşyanın cismani” yönüdür²⁶. Her suçta bir konu var olduğundan konusuz bir suçtan bahsedilemez. Bu bağlamda tehlike ve zarar suçları ayırımının suçun konusu üzerinden yapılması gerektiği ifade edilmelidir. Suçun konusunun fiilden etkilenme yoğunluğuna göre suçlar zarar suçları ve tehlike suçları olmak üzere iki kısımda incelenmektedir²⁷. Hem Türk ceza hukuku doktrininde hem de Alman ceza hukuku doktrininde hâkim görüş, tehlike ve zarar suçları ayırımının suçun konusu üzerinden yapılması gerektiğini savunmaktadır. İlaveten TCK’nın 61. maddesinin 1. fıkrasının d bendindeki “suçun konusunun önem ve değeri” ile aynı fıkranın e bendindeki “meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı” ibarelerini birlikte değerlendirdiğimizde zarar veya tehlikenin suçun konusu üzerinde meydana geldiği sonucuna ulaşılabilir²⁸.

Suçun konusu üzerinde bir zarar gerçekleşiyorsa **zarar suçundan** bahsedilir. Mala zarar verme suçu bunun örneğini oluştursa da hırsızlık ve zimmet suçları da zarar suçları kapsamındadır. Hırsızlık suçunda mal üzerinde bir zarar oluşmamışsa da suçun kanuni tarifinde başkasına ait eşyanın failin zilyetliğine geçmesinin zarar olarak görüldüğü anla-

GENLİ, s.32; ÖZEN Muharrem, Genel Tehlike Yaratan Suçlar, Ankara, 2010, s.7; DEMİRBAŞ Timur, Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, 2021, s. 261.

²⁶ ARTUK Mehmet Emin, GÖKCEN Ahmet, ALŞAHİN M. Emin, ÇAKIR Kerim, Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, 2020, s. 376; ÖZGENÇ, s. 219; ÖZBEK, Veli Özer, DOĞAN Koray, BACAKSIZ Pınar, TEPE İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Ankara, 2017, s. 196.

²⁷ JESCHECK, WEIGEND, § 26, s. 263.

²⁸ Buna karşılık, meşru savunma (TCK m. 25, f. 1) ve zorunluluk hâlinde (TCK m. 25, f. 2) saldırının veya tehlikenin hakka yönelmesinin esasen hukuki değer olarak görüldüğü akla gelebilir. Ancak madde düzenlemesindeki saldırının veya tehlikenin hakka, daha doğru bir ifadeyle hukuki değere yönelmesini bir hukuki değer ihlali olarak görmek gerekir. “Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında düzenlenen bazı suç tiplerinde de benzer durum söz konusudur. Burada da tehlikenin hayat, sağlık veya malvarlığı üzerinde ortaya çıktığından hareketle tehlikenin hukuki değer üzerinde meydana geldiği ileri sürülse de somut olayda bunların hareketin yöneldiği konu üzerine yöneldiği barizdir. Başka bir deyişle toplumdaki bireylerin yaşamı, sağlığı veya malı açısından; yani suçun konusu yönünden bir tehlikeye düşürmeden bahsedilmelidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜNAL Osman Gazi, “Türk Ceza Hukuku’nda Tehlike Suçları”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2020, s. 149.

şılmaktadır²⁹. Yine öldürme ve yaralama suçları da zarar suçlarına örnek oluşturur³⁰.

Haksızlık oluşturan hareketin sonucu olarak zarara maruz bırakma tehlikesinin yeterli olarak kabul edildiği suçlara tehlike suçları adı verilmektedir³¹. Diğer bir ifadeyle kanun koyucunun toplumun gelişen ve sürdürülebilir ihtiyaçları karşısında suçun konusu üzerinde bir zarar tehlikesinin gerçekleşmesini bir hukuki değer ihlali olarak gördüğü suçlar, tehlike suçlarıdır. Tehlike suçlarında suçun konusu üzerinde bir zarar ihtimali belirir. Böylelikle bazı hukuki değerlerin daha güçlü bir şekilde korunması amaçlanmış ve suçun konusu bakımından tehlikenin vuku bulması cezalandırma için yeterli kabul edilmiştir.

Tehlike suçları, **somut tehlike suçları** ve **soyut tehlike suçları** olmak üzere iki kısımda incelenmektedir³². Yapılan bu ayırım tehlikenin meydana gelip gelmemesi ve hâkimin araştırma yapıp yapmaması kaynaklıdır³³.

Genel olarak somut tehlike suçları norma aykırılık taşıyan davranışın suçun konusu bakımından tehlike oluşturduğu fikrini temel alır. İlgili olayda tehlikenin ancak somutlaştığı takdirde bu davranışın cezaya layık olduğunu belirtir³⁴. Somut tehlike suçlarında suçun konusu açısından bir tehlike meydana gelmelidir. Bu suçlarda somut bir tehlikenin oluşup oluşmadığı hâkim tarafından araştırılır. Bu araştırma yapılırken

²⁹ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 118.

³⁰ ÖZGENÇ, s. 221.

³¹ JESCHECK, WEIGEND, § 26, s. 264.

³² Alman ceza hukuku doktrininde bu iki suç kategorisi arasında “soyut-somut tehlike suçları”, “elverişlilik suçları”, “potansiyel tehlike suçları” olarak yeni bir kategori daha mevcuttur. Türk ceza hukuku doktrininde de son yıllarda bu suç kategorisine yer verme eğilimi doğmuştur. Nitekim, bu yeni tehlike suçu kategorisi, soyut tehlike suçlarını sınırlamak amacıyla ortaya atılmıştır. Bu sınırlama yaklaşımının Türk ceza hukuku içerisinde bir karşılığı olduğundan bahsedilemez. Sonuç olarak kanaatimizce, bu iki tehlike suçu kategorisi arasına yeni bir kategori eklemeye gerek yoktur. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜNAL, s. 307 vd.

³³ ÜNAL, s. 193.

³⁴ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 119.

fiil anındaki koşullar, yani ex ante metodu dikkate alınır³⁵. Ortaya çıkan tehlike ile failin icra ettiği fiil arasında illiyet bağı bulunmalıdır³⁶. Ayrıca yaratılan tehlike failin fiilinin eseri olmalıdır.

Türk ceza hukuku doktrininde hâkim görüş, somut tehlike suçlarında tehlikenin gerçekleşmesini netice kapsamında mütalaa etmektedir³⁷. Azınlıkta kalan diğer görüş ise bu suçlarda tehlikenin meydana gelmesini objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul eder³⁸. Yargıtay içtihatlarına bakıldığında somut tehlike suçlarında tehlikenin meydana gelmesinin bir objektif cezalandırılabilirlik şartı olarak algılandığı aşikârdır³⁹. Kanaatimizce bu suçlarda tehlikenin ortaya çıkması netice olarak telakki edilmemeli, bilakis objektif cezalandırılabilme şartı olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla işlenen fiil haksızlık oluştursa da fail yalnızca tehlike gerçekleştiği takdirde cezalandırılacaktır. Böylelikle kastın somut tehlikeyi ihtiva etmesi gerekmeyecektir. Diğer bir ifadeyle, failin gerçekleştirdiği fiilin sonucunun tehlike oluşturup oluşturmayacağını bilmesi, önemsiz hâle gelecektir. Ayrıca somut tehlikenin meydana gelmesinin objektif cezalandırılabilme şartı olmasıyla bu suçlara teşebbü-

³⁵ YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin ve ARTUÇ Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 4, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s. 5417; ERSOY, s. 38; ÜNAL, s. 220 vd.

³⁶ ÖZGENÇ, s. 229.

³⁷ ÖZTÜRK Bahri, ERDEM Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 18. Baskı, Ankara, 2018 s. 218; ÖZBEK vd, s. 212; HAKERİ Hakan, *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*. 21. Baskı. Ankara, 2017, s. 183; AKBULUT Berrin, *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*, 4. Baskı, Ankara, 2017, s. 215, 346; DEMİRBAŞ, s. 261, ERSOY, s. 43; ÖZEN, s. 13; Alman ceza hukukunda da somut tehlikenin bir netice olduğu yönünde bir fikir birliği mevcuttur. Bkz. JESCHECK, WEIGEND, § 26, s. 264; HEINRICH Bernd, *Ceza Hukuku: Genel Kısım I*, Ankara, 2014, s. 93; DEMUTH, s. 19.

³⁸ ARTUK vd., s. 379; ÖZGENÇ, s. 223; KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 120; EGEMENOĞLU Alaaddin, *Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçu (TCK m. 170/1)*, Ankara, 2017, s. 108, vd.

³⁹ "5237 sayılı TCK'nın 170. maddesinde düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun, somut tehlike suçu olup, somut tehlikenin objektif cezalandırma şartı olduğundan, sanığın hareketinin de bölünmesine olanak bulunmaması karşısında suça teşebbüs edilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı yönündeki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının görüşüne iştirak edilmemiştir." (Yargıtay 16. CD, 2017/1749E. 2017/4575K. sayılı 23.06.2017 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 17.06.2021.

sün cezalandırılmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır⁴⁰. Şayet bu haksızlığın başlı başına cezalandırılması gerekiyorsa bu noktada soyut tehlike suçları devreye girecektir. TCK'nın 170. maddesinin 1. fıkrası ile 171, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 217, 220, 309. maddelerinde belirtilen suçlar somut tehlike suçlarıdır.

Soyut tehlike suçlarında ise kanun genel olarak tehlikeli gördüğü fiiller cezalandırılmaktadır. Haksızlık teşkil eden bu fiiller başlı başına tehlikeli addedildiğinden somut bir tehlikenin ortaya çıkmasına gerek bulunmamaktadır⁴¹. Böylelikle suçun konusu üzerinde tehlikenin meydana gelip gelmediği noktasında bir araştırma yapılmayacaktır⁴². Kanun koyucu burada tehlike hâlinin araştırılmasını hâkime bırakmamıştır. Suçun konusu bakımından bir tehlike ortaya çıkmasa da burada bir hukuki değer ihlalinden bahsedilmelidir. Bu suçlar, belli davranış biçimlerinin suçun konusu üzerinde genel manada tehlikeli olduğuna vurgu yaparak kanuni bir uyarıyı gündeme getirmektedirler⁴³. Buna ek olarak, izin verilen risk alanını sağlayan güvence normlarına başlı başına aykırılığın cezalandırılması soyut tehlike suçlarıyla mümkün olmaktadır. TCK'nın 97, 98, 106, 214, 267 ve 272. maddelerinde belirtilen suçlar, soyut tehlike suçu olarak telakki edilir.

IV- TEHLİKE VE ZARAR SUÇLARI ARASINDA SUÇLARIN İÇTİMAYA İLİŞKİN HUSUSLAR

A- GENEL OLARAK

Tehlike suçları ve zarar suçları ayrımının birtakım sonuçları vardır. Ayrımın sonuçları bilhassa manevi unsur ve teşebbüs konularında kendisini göstermektedir. Yapılan ayrım, ceza hukuku kurumları temelinde her iki suçun birbirleriyle ilişki kurmasına da neden olmaktadır. Bu ilişki; genel olarak nitelikli unsurlar, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar ve suçların içtimai bakımından gündeme gelmektedir.

Tehlike suçları ile zarar suçları arasında suçların içtimai hükümlerinin uygulanmasında genel kurallar geçerlidir. Ancak tek hareketle

⁴⁰ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 120.

⁴¹ HEINRICH, s. 94.

⁴² ÖZGENÇ, s. 228; ÖZBEK vd., s. 212.

⁴³ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 119.

hem zarar hem de tehlike suçlarının işlenmesi dolayısıyla ilk olarak TCK'nın 44. maddesindeki farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanabileceği akla gelse de bu noktada farklı fikirlerin de geliştiğine dikkat edilmelidir. Özellikle doktrinde ve Yargıtay içtihatlarında bu durum karşımıza çıkmaktadır.

Bu nedenle tehlike ve zarar suçları arasında farklı neviden fikri içtimanın uygulanması, korunan hukuki değere göre yapılan ayırım ve asli norm-tali norm ilişkisi konularının incelenmesine ihtiyaç vardır. Bunun akabinde, özellikle Yargıtay içtihatları göz önüne alınarak bu ilişkinin uzlaştırma kurumu açısından sonuçlarını incelemek gerekir.

B- DOKTRİNDE İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

1- Farklı Neviden Fikri İçtimayı Savunan Görüş

Belirtildiği üzere TCK'nın ortaya koyduğu sistemde tek hareketle birden fazla farklı suçun işlenmesi hâlinde farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanması söz konusu olacaktır. Bu durumda en ağır cezayı gerektiren suç dolayısıyla fail cezalandırılacaktır. Diğer suç bakımından cezalandırma söz konusu olmaz. Böylelikle TCK'nın "**erime sistemi**"ni esas aldığı görülmektedir. Farklı neviden fikri içtima, genel hüküm olduğundan bu kapsamdaki tüm suçlar açısından uygulanabilir niteliktedir⁴⁴. Dolayısıyla bir hareketle hem zarar suçu hem de tehlike suçu işlendiği takdirde farklı neviden fikri içtima hükmü uygulama alanı bulacaktır. Kaldı ki genel güvenliğin kasten tehlikeye sokma suçunu düzenleyen TCK'nın 170. maddesinin gerekçesinde de bu hususa vurgu yapılmıştır⁴⁵. TCK'nın benimsemiş olduğu sistemin bu olduğu belirtilecek tek hareketle hem tehlike hem de zarar suçlarının işlenmesi hâlinde,

⁴⁴ AKBULUT, s. 738.

⁴⁵ "Bu fiillerin işlenmesiyle bir zarar neticesinin meydana gelmesi halinde meydana gelen zarara ve bu zararın meydana gelmesi açısından failin kast veya taksirine göre başka suçlar oluşacaktır. Örneğin, toplumda genel güvenliği tehlikeye sokan bir etki meydana getiren fiiller sonucunda bir veya birkaç kişi ölmüş veya yaralanmış ya da kişiler malvarlığı itibarıyla zarar görmüş olabilir. Bu gibi durumlarda, farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekir". (TCK'nın 170. maddesinin gerekçesi).

farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği doktrinde savunulmaktadır⁴⁶.

2- Asli Norm-Tali Norm İlişisini Savunan Görüş

Doktrinde savunulan bir başka görüş, üstte de belirttiğimiz gibi tehlike ve zarar kavramları arasında ardışık, yani kronolojik ilişki olduğunu ifade ederek zarar suçları ve tehlike suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisi olduğunu ifade etmektedir⁴⁷. Bu görüş uyarınca tehlike suçu, zarar suçu açısından tali normdur⁴⁸. Buradan hareketle soyut tehlike suçu, somut tehlike suçuna nazaran tali norm olarak mütalaa edilir⁴⁹. Nihayetinde tehlike ve zarar suçları arasında farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanmayacak, bilakis görünüşte içtima hâli içerisinde olan asli norm-tali norm ilişkisi geçerli olacaktır. Bu görüşe göre, zarar suçunun meydana gelmesiyle artık suçun konusunun tehlikeye düşürüldüğünden söz edilemez ve fail yalnızca zarar suçu dolayısıyla cezalandırılacaktır⁵⁰.

Bundan başka, zarar suçları ile tehlike suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisinin kurulabilmesi için her ikisinin korunan hukuki değerle olan ilişkisinin aynı düzlemde olması gerektiği ileri sürülmektedir⁵¹. Zarar suçu, tehlike suçunun yaratmış olduğu haksızlık hâlini doldurabiliyorsa bu durumda asli norm-tali norm ilişkisi gündeme gelecektir⁵². Şayet farklı korunan hukuki değerler arasında zarar ve tehlike suçlarının tek hareketle ile işlendiği ileri sürülürse farklı neviden fikri içti-

⁴⁶ ÖZGENÇ, s. 102; GÖKTÜRK Neslihan, Fikri İçtima, Ankara, 2013, s. 239; EGEMENOĞLU, s. 91, 92; DEMİRBAŞ, s. 584; bu iki suç arasında fikri içtimanın aksine, geçitli suç kuralının geçerli olduğunu savunan görüş için bkz. ÖZEN, s. 32.

⁴⁷ ÖNDER, s. 62; HAKERİ, s. 658; ÖZTÜRK, ERDEM, s. 413.

⁴⁸ GÖKTÜRK, s. 237; HAKERİ, s. 658.

⁴⁹ AKBULUT, s. 703.

⁵⁰ Zarara uğratılan şeyin hukuki değer olduğuna değinilmektedir. Bkz. ÖNDER, s. 529.

⁵¹ DOĞAN Koray, "Tehlike Suçu ile Zarar Suçları Arasındaki Suçların İçtimaı Sorunu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 16, 2014, s. 188; Aynı yönde bkz. AY-NURAL, s. 112; Burada isabetli olarak suçun konusunun aynı olması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bkz. HAKERİ, s. 658.

⁵² DOĞAN, s. 198.

ma hükmünün uygulanabileceğinden bahsedilecektir⁵³. Bu görüş esasında karma nitelikli bir yaklaşım sunmaktadır. Örneğin, şehir merkezinde bulunan evinin yakılması dolayısıyla mağdurun ölümü hâlinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu, kasten öldürme suçunun (TCK m. 82, f. 1-c) ve mala zarar verme suçunun (TCK m. 152, f. 2-a) nitelikli unsurları gerçekleşmiş olur. İşlenen suçlarda birden fazla farklı korunan hukuki değer ihlali söz konusu olduğu için farklı neviden fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır.

Tehlike suçları ve zarar suçları arasında gündeme gelen asli normal norm ilişkisine örnek olarak trafik güvenliğini tehlikeye düşürme suçu (TCK m. 179, f. 2, f. 3) ve taksirle yaralama (TCK m. 89, f. 1) suçu gösterilmektedir. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu için ister somut tehlike suçu olsun (f. 2)⁵⁴ isterse soyut tehlike suçu olsun (f. 3)⁵⁵ yaptırım olarak üç aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür⁵⁶. Taksirle yaralama suçunun basit şekli ise üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasını gerektirir. Şayet burada farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanırsa sadece trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu dolayısıyla cezalandırma söz konusu olur ve bu durum da doğru olarak kabul edilemez⁵⁷. Bu bağlamda, tehlike suçlarının, bir zarar oluşmamasına karşın cezalandırmayı mümkün kıldığı için cezalandırılabilirlik alanını genişlettiği belirtilmekte ve bu gerekçeyle hem zarar suçu hem de tehlike suçu işlenmişse yalnızca zarar suçundan dolayı cezalandırılması gerektiği iddia edilmektedir⁵⁸. Kişilerin hayatı, sağlığı veya malı

⁵³ İlgili görüş için bkz. GÖKTÜRK, s. 239.

⁵⁴ Fıkra hükmü aynen şu şekildedir:

“Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

⁵⁵ Fıkra hükmü aynen şu şekilde düzenlenmiştir:

“Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

⁵⁶ Bahse konu ceza miktarının alt sınırı, 24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun’un 16. maddesiyle üç ay olarak belirlenmiştir.

⁵⁷ HAKERİ, s. 659.

⁵⁸ DOĞAN Koray, MERAKLI Serkan, Trafik Ceza Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2020, s. 162.

bakımından tehlike yaratarak trafikte araç sevk ve idare eden kişi, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu işlemiş olacaktır. Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmasına rağmen araç kullanan kişinin fiili de bu suça vücut verecektir. Failin kaza yapmak suretiyle bir kimsenin vücut bütünlüğüne yönelik bir zarar gerçekleştirdiğinden hareketle asli norm niteliğindeki zarar suçu işlendiği sonucuna ulaşıyorsa yalnızca zarar suçu olan taksirle yaralama suçu yönünden cezai sorumluluk doğar⁵⁹. Böyle bir durumda trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu ise geri çekilecek ve fail bu suçtan dolayı cezalandırılmayacaktır.

3- Karma Görüş

Tehlike suçları ve zarar suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisinin olduğunu savunan görüşe taraftar olan yazarlardan bir kısmı bu ilişkinin her zaman kurulamayacağını ifade etmektedir. Bu bahisle trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu ile taksirle yaralama suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisinin kurulmasının adil olmadığına ve failin daha az ceza alacağına vurgu yapılmaktadır. İlgili görüş uyarınca bahse konu suçlar arasında farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanmalıdır⁶⁰. Ancak kasten öldürme, kasten yaralama ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisi söz konusu olacaktır⁶¹. Esasında bu görüş tehlike suçunun yanında zarar

⁵⁹ GÖKCEN Ahmet, "Taksirle Yaralama Suçu", Prof. Dr. Mehmet Emin ARTUK'a Armağan, Ankara, 2020, s. 390; Aynı yönde bkz. YAŞAR; GÖKCAN, ARTUÇ, s. 5538.

⁶⁰ DEMİREL Muhammed, "Karar Analizi: Tehlike Suçları-Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi", İÜHF Prof. Dr. Füsün Sokullu'ya Armağan, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s. 1487.

⁶¹ İlgili görüş uyarınca YCGK'nın bir içtihadı eleştiriye tabi tutulmuştur. Münferit olayda köy korucusu olan sanık A, kaleşnikof silahla; diğer sanık S, av tüfeği ile hedef gözetmeksizin Ç ailesi mensuplarının üzerine birçok defa ateş etmiştir. Açılan ateş sonucunda aile mensuplarından üç kişinin yaralandığı anlaşılmaktadır. İlk derece mahkemesi, sanıklar hakkında hem kasten yaralama hem de genel güvenliği tehlikeye sokma suçlarından mahkumiyet hükmü kursa da Yargıtay 8. Ceza Dairesi bu hükmü bozmuştur. Daire, tek fiille hem kasten yaralama hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun işlendiğinden bahisle farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanması gerektiğini, bozma gerekçesinde vurgulamıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, sanıkların, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ve mağdur sayısı bakımından işlenen kasten yaralama suçlarından ayrı ayrı

suçunun birlikte işlenmesinde manevi unsur temelinde bir ayrıma başvurmaktadır. Eğer zarar suçu, taksirle yaralama olsaydı bu noktada farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanacaktı. Ancak zarar suçu birden fazla mağdura karşı işlenen kasten öldürme veya kasten yaralama suçu kapsamında ise gerçekleşen tehlike suçunun tali norm kapsamında olduğu ifade edilmektedir. Bu görüşe karşı çıkan bir başka yaklaşıma göre, birden fazla kişiye karşı tek fiille gerçekleşen kasten yaralama suçunun yanında genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu da gerçekleşmişse, birden fazla kişiye karşı işlenen kasten yaralama suçunda farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanamayacaktır. Kastene yaralama suçunun birden fazla kişiye karşı işlenmesi hâlinde TCK'nın 43. maddesinin 3. fıkrasında yer alan gerçek içtima hükmü uygulama alanı bulur. Farklı neviden fikri içtima hükmü ise yalnızca kasten yaralama ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu açısından söz konusu olacaktır.

C- YARGITAY İÇTİHATLARINDAKİ DURUM

Tehlike suçları ve zarar suçlarının tek hareketle işlendiği takdirde uygulanacak içtima hükümlerinin Yargıtay içtihatlarına yansıyan yönünü de değerlendirmek gerekir. Yargıtay genel olarak bu durumda farklı neviden fikri içtima hükmünü uygulayarak sorunu çözmektedir⁶². Ör-

rı cezalandırılması gerektiğini belirterek dairesinin kararına itirazda bulunmuştur. İtiraz üzerine, YCGK, salt bir tehlike suçunun işlenmesinden hareketle farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması sonucunda kasten öldürme suçunun yalnızca birinden dolayı failin cezalandırılacağına vurgu yapmıştır. Başka bir ifadeyle, iki kişiye karşı işlenen kasten yaralama suçu bakımından uygulanacak TCK'nın 43. maddesinin, 3. fıkrası mevcutken genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun oluştuğu gerekçesiyle, işlenen iki kasten yaralama suçu açısından da farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanacağı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili içtihat için bkz. YCGK, 2010/8-51E., 2010/162K., sayılı ve 06.07.2010 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 22.06.2021. Bu sorunun aşılabilmesi amacıyla genel güvenliğin tehlikeye sokulması suçunun tali norm olması ve kasten yaralama suçları bağlamında geri çekileceği ileri sürülmektedir. O halde ortada tek bir norm olan zarar suçunun uygulanabileceğinden bahsedilmelidir. Bunun sonucunda icra edilen kasten yaralama suçları açısından TCK'nın 43. maddesinin 3. fıkrasında yer aldığı üzere gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Bu görüşün ileri sürülme nedeni, bahsi geçen hükme işlerlik kazandırmaktır. Görüş için bkz. DEMİREL, s. 1486, 1488.

⁶² Bkz. EGEMENOĞLU, s. 94.

neğin, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/713E., 2015/203K. sayılı ve 09.06.2015 tarihli kararında;

“Sanığın eyleminin kasten öldürme suçuna yardım etme ve genel güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması suçlarını oluşturduğu, TCK’nun 44. maddesi delaletiyle en ağır cezayı gerektiren kasten öldürme suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, yerel mahkemece kasten öldürme suçundan beraat, genel güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması suçundan ise mahkûmiyet hükmü kurulması isabetsiz olup, direnme hükmününün bu nedenle bozulmasına karar verilmelidir.”

Şeklinde belirtmek suretiyle bu hususa işaret etmiştir⁶³. Yargıtay 1. Ceza Dairesi de yakın tarihli bir başka kararında Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun ortaya koyduğu bu içtihadına atıf yapmıştır⁶⁴. Ayrıca, bir başka tehlike suçu olan TCK’nun 177. maddesindeki hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçu ile birlikte taksirle yaralama suçunun işlendiğinden bahisle Yargıtay 8. Ceza Dairesi ise şu şekilde bir içtihadta bulunmuştur:

“Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, kontrol altına alınmasında ihmal gösterilen hayvanın katılanı ısrarak basit tıbbi müdahale gerektirecek biçimde yaralanmasına sebebiyet vermesi şeklinde gelişen olayda, katılanın şikâyetçi

⁶³ YCGK, 2017/713E., 2015/203K. sayılı ve 09.06.2015 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 23.06.2021.

⁶⁴ *“Sanık hakkında genel güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne ilişkin yapılan temyiz incelemesinde; a) Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 09.06.2015 tarih ve 2013/713 Esas, 2015/203 sayılı kararında belirtildiği üzere; sanığın silahla ateş ederek katılanı yaraladığı olayda, TCK’nin 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı uyarınca, sanığın yalnızca en ağır cezayı gerektiren yaralama suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken, sanığın ayrıca genel güvenliğinin tehlikeye sokulması suçundan TCK’nin 170/1-c maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi...”* (Yargıtay 1. CD, 2021/1727E., 2021/2789K sayılı ve 02.03.2021 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 23.06.2021. Keza Yargıtay 8. Ceza Dairesi de *“İddianame anlatımına göre dava konusu olan sanığın H.’a bir el ateş ederek yaralaması olayında 5237 sayılı TCK’nin 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı gereğince sanık hakkında sadece en ağır cezayı gerektiren yaralama suçundan hüküm kurulması gerekirken, genel güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması suçundan da ayrıca mahkûmiyet kararı verilmesi...”* demek suretiyle konuyu, asli norm-tali norm ilişkisi dışında değerlendirmiştir. Bkz. Yargıtay 8. CD, 2017/13712E., 2019/8670K. sayılı ve 20.06.2019 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021.

olması ve uzlaşmak istememesi karşısında hayvan sahibi olan hükümlünün eyleminin taksirle yaralama ve hayvanı tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakma suçlarını oluşturduğu ve 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi uyarınca daha ağır cezayı gerektiren taksirle yaralama suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,..."⁶⁵

İçtihatlarla bakıldığında konunun TCK'nın ortaya koyduğu sisteme uygun şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Trafik güvenliğini tehlike sokma suçunun işlenmesi suretiyle taksirle yaralama suçunun basit şeklinin gerçekleştiği hâllerde Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin kararlarında zamanla görülen bir değişiklik dikkat çekmektedir. Eski tarihli içtihatlarda konunun farklı neviden fikri içtima hükmü uyarınca ele alındığı anlaşılmaktaydı⁶⁶. Bir başka dairenin eski tarihli içtihadında da her iki suçun işlenmesi bağlamında farklı neviden fikri içtima hükmüne başvurulduğu görülmektedir⁶⁷.

⁶⁵ Yargıtay 8. CD, 2018/11628E., 2019/8717K. sayılı ve 24.06.2019 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021.

⁶⁶ "Yönetimindeki otomobille bölünmüş yolda ters istikamete girerek katılan Kenan'ın sevk ve idaresindeki otomobile çarpıp, mağdurların etkisi basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralanmalarına sebebiyet vermek suretiyle kazaya karışan ve 341 promil alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sanığın, güvenli sürüş yeteneğini kaybettiği ve dolayısıyla atılı trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve taksirle yaralama suçlarının oluştuğunun kabulünde bir isabetsizlik bulunmadığı, ancak bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olan sanığın, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi uyarınca 61. madde de nazara alınmak suretiyle yalnızca taksirle yaralama suçundan cezalandırılması ile yetinilmesi gerektiği gözetilmeden, sanığın ayrıca trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan da mahkumiyetine ve cezalandırılmasına karar verilmesi,..." (Yargıtay 12. CD, 2011/15930E., 2012/177K. sayılı ve 17.01.2012 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021. Aynı yönde başka bir içtihat için bkz. Yargıtay 12. CD, 2012/875E., 2012/7400K. sayılı ve 15.03.2012 tarihli kararı, Erişim, <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-691#>, 24.06.2021.

⁶⁷ "Işıklı kavşakta araçlara kırmızı ışık yandığı halde aracı ile hareket ederek ve sola dönüş yaparak yaya geçidinin biraz ilerisinden ve yayalara yeşil ışık yandığı sırada geçen mağdura çarpan sanığa atılı trafik güvenliğini tehlikeye sokmak ve taksirle yaralama suçlarının oluştuğunun kabulünde bir isabetsizlik bulunmadığı, ancak bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olan sanığın 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi uyarınca yalnızca daha ağır cezayı gerektiren trafik güvenliğini tehlikeye sokmak suçundan dolayı cezalandırılması ile yetinilmesi gerekirken her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılmasına karar verilmesi

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 2013 yılı itibariyle ortaya koymuş olduğu içtihatlarda taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarının tek fiille işlenmesine rağmen farklı neviden fikri içtima hükmüne yer verilmediği gözlemlenmektedir. Örneğin,

“Olaydan bir saat sonra yapılan ölçümde 166 promil alkollü olduğu tespit edilen sanığın olay tarihinde, meskun mahal sınırları içinde kullandığı aracı ile tali yoldan kontrolsüzce çıkararak katılan ...'ın seyir halinde olduğu ana yolda katılanın aracına çarparak katılanların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmalarına neden olduğu olayda trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve taksirle yaralama suçlarının oluştuğunun kabulünde bir isabetsizlik bulunmadığı, ancak bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olan sanığın eyleminin mağdurun şikayetçi olduğu dikkate alındığında zarar suçu niteliğinde olduğu da değerlendirilerek taksirle yaralama suçundan cezalandırılması ile yetinilmesi gerektiği gözetilmeden, ayrıca trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan da mahkumiyetine karar verilmesi...”

Şeklinde belirtilmek suretiyle farklı neviden fikri içtimadan ziyade zarar suçuna vurgu yapıldığı anlaşılmıştır⁶⁸. Bu kararda ise tehlike suçları ve zarar suçları arasında kurulduğu ifade edilen asli norm-tali norm ilişkisinin belirgin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır⁶⁹. Buna karşılık Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2013/213E. 2014/522K. ve 25.11.2014 tarihli kararında ise konunun farklı neviden fikri içtima hükmüne göre ele alınması gerektiğine değinilmiştir⁷⁰. Yargıtay 12. Ceza Dairesi ise,

“nedeniyle kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden...” (Yargıtay 2. CD, 2008/22591E., 2009/2621K. sayılı ve 29.01.2009 tarihli kararı), Erişim, <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=1507#>, 24.06.2021.

⁶⁸ Yargıtay 12. CD, 2012/29302E., 2013/27438K. ve 02.12.2013 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

⁶⁹ Benzer durum bir Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin bir başka kararında da mevcuttur. Bkz. Yargıtay 12. CD, 2013/9210E., 2014/1233K. sayılı ve 22.01.2014 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

⁷⁰ *“Sanığın hem trafik güvenliğini tehlikeye sokma hem de taksirle yaralama suçlarından cezalandırılmasına karar verilen somut olayda, Cumhuriyet savcısının, “sanığın eylemlerinin trafik güvenliğini tehlikeye sokmak ve taksirle yaralama suçlarını değil, fikrî içtima kuralı gereği bu iki suçtan yalnızca cezası daha fazla olana oluşturacağı” yönündeki temyiz istemi karşısında, sanığın tek bir fiille birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olması ihtimali bulunmakta olup, ceza adaletini sağlamak ve doğru sonuca ulaşabilmek amacıyla her*

“Dairemizin yerleşik uygulamasına göre; taksirle yaralama suçunun zarar suçu, TCK’nın 179/3. maddesinde düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun tehlike suçu olması, her iki suçun birlikte işlendiği hallerde, sanığın hangi suç nedeniyle cezalandırılacağı belirlenirken, suçlar için kanunda öngörülen cezaların ağırlığının değil, zarar suçu-tehlike suçu kriterinin esas alınması, buna göre; sanığın taksirle yaralama suçundan cezalandırılmasının mümkün olduğu ahvalde, sadece taksirle yaralama suçundan cezalandırılması, kovuşturma şartı olan şikayetin gerçekleşmemesi ya da şikayetten vazgeçme nedeniyle taksirle yaralama suçundan cezalandırmanın mümkün olmadığı ahvalde ise, sanığın TCK’nın 179. maddesinde düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan cezalandırılmasının kabul edilmesi karşısında...”

Şeklinde ifade etmek suretiyle Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun bahsi geçen içtihadından farklı yönde bir karar vermiştir⁷¹. 2015 yılından günümüze kadar gelen kararlar incelendiğinde de her iki suç tipi açısından bir görünüşte içtima şekli olan asli norm-tali norm ilişkisi temelinde bir yaklaşım geliştirilmiştir. Ancak, taksirle yaralama suçu bakımından kovuşturulabilirliğin bulunmaması hâlinde, fail bu suç dolayısıyla cezalandırılmıyorsa da trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu dahilinde cezaya tabi tutulacaktır⁷². Bu iki suç tipi ile ilgili olarak zarar suçu ve tehlike suçu arasındaki asli norm-tali norm ilişkisi yönündeki tutum, Yargıtay’ın bir başka dairesinin kararına şu şekilde yansımıştır:

iki suçtan kurulan hükümlerin temyiz incelemesinin birlikte yapılması gerekeceğinden, ceza miktarı itibarıyla kesin nitelikte olan trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan kurulan hükmün de temyizi kabil olduğu kabul edilmelidir. Bu itibarla, itirazın değişik gerekçeyle kabulüne, trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve taksirle yaralama suçlarından kurulan her iki mahkûmiyet hükmünün birlikte temyizden incelemesi gerektiğinden, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan kurulan hükme yönelik temyiz reddi ile taksirle yaralama suçundan kurulan hükmün onanmasına ilişkin Özel Daire kararlarının kaldırılmasına, dosyanın her iki suç yönünden birlikte temyiz incelemesi yapılması amacıyla Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir.” (YCGK, 2013/213E. 2014/522K. sayılı ve 25.11.2014 tarihli kararını), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

⁷¹ Yargıtay 12. CD, 2014/12487E., 2015/6649K. sayılı ve 15.04.2015 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

⁷² RUHİ Canan, RUHİ Ahmet Cemal, Taksirle Yaralama ve Öldürme Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu, Ankara, 2019, s. 57.

“Sanık ... hakkında verilen mahkumiyet kararına yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde; Sanığın alkolün etkisiyle emniyetli şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde ehliyetsiz olarak kullandığı araç ile kırmızı ışıkta geçerek katılanın yönetimindeki motosiklete çarptığı ve vücudunda kemik kırılmasına, yaşamsal tehlike yaratan duruma neden olacak şekilde yaralanmasına sebebiyet verdiği olayda; TCK'nın 179/2. maddesinde “trafik güvenliğini tehlikeye sokma” suçu olarak düzenlenen tehlike suçunu işlediği, olayda mağdurun yaralanmış olması sebebiyle zarar suçunun da oluşacağı, asli normun taksirle yaralama olduğu ve tali normdan öncelikle uygulanacağı sanığın sadece taksirle yaralama suçundan cezalandırılması ile yetinilmesi gerektiği gözetilmeden, her iki suçtan mahkumiyet kararı verilmesi suretiyle fazla ceza tayini,...”⁷³

Son olarak Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin yakın tarihli içtihatları incelendiğinde konunun asli norm-tali norm ilişkisi içerisinde sabit bir çerçeveye kavuştuğu görülmektedir⁷⁴. Keza yakın tarihli bir başka kararda da;

“kovuşturma aşamasında tüm yaralıların sanıktan şikayetçi olmadıklarını, sanıkla uzlaştıklarını beyan ettikleri dikkate alındığında; bilinçli taksirin varlığı halinde TCK'nın 89/1. maddesi kapsamı dışındaki yaralanmaların şikayete tabi olmadığı, ancak uzlaşmaya tabi olduğu gözetilip, uzlaşmanın gerçekleşmiş olması halinde; sanık hakkındaki davanın uzlaşma nedeniyle düşmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamakta ise de; iddianamede, sanığın 269 promil alkollü olarak araç kullandığı belirtilerek kamu davası açılmış olması karşısında, taksirle yaralama suçundan uzlaşma ve şikayetten vazgeçme nedeniyle düşme kararı verilmesi halinde, sanığa ek savunma hakkı verilerek TCK'nın 179. maddesinin 3. fıkrası yollamasıyla 2.fıkrası gereğince trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi...”

⁷³ Yargıtay 16. CD, 2015/5804E., 2016/5790K. sayılı ve 10.11.2016 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021. Başka dairenin benzer bir kararı için bkz. Yargıtay 3. CD, 2018/6835E., 2019/3235K. sayılı ve 18.02.2019 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 06.07.2021.

⁷⁴ Yargıtay 12. CD, 2019/8835E., 2021/2547K. sayılı ve 15.03.2021 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

Şeklinde belirtilmek suretiyle bu duruma dikkat çekilmiştir⁷⁵. Buna karşılık aynı dairenin hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakma suçu ile birlikte taksirle yaralama suçunun birlikte işlenmiş olması hâlinde dolaylı da olsa farklı neviden fikri içtimaı andıran yakın tarihli bir kararı daha vardır⁷⁶.

V- YARGITAY İÇTİHATLARINDAKİ YAKLAŞIMIN UZLAŞTIRMA KURUMU BAKIMINDAN SONUÇLARI

A- 7188 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK ÖNCESİ DURUM

Uzlaştırma, kural olarak soruşturma evresinde, istisnai durumlar dahilinde kovuşturma evresinde, başvuru olan bir alternatif çözüm yöntemidir⁷⁷. Uzlaştırma bir muhakeme şartı olduğundan bu usul uygu-

⁷⁵ Yargıtay 12. CD, 2019/10392E., 2021/2483K. sayılı ve 10.03.2021 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021. Konuyla ilgili yakın tarihli bir başka karar için bkz. Yargıtay 12. CD, 2020/2890E., 2020/6908K. sayılı ve 09.12.2020 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

⁷⁶ "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 177. maddesinde tanımlanan suçun tehlike suçu olması karşısında, suçun oluşabilmesi için hayvanın bir zarar meydana getirmesi şartı aranmadığı, bu itibarla bir zarar meydana gelmesi durumunda, sanığın en ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu olacağı, somut olayda; sanığın sahibi olduğu köpeğin mağduru yaralamış olması nedeniyle zararın gerçekleştiği ve eylemin taksirle yaralama suçunu oluşturduğu, zarar suçu olan taksirle yaralama suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verildiği hallerde, ayrıca tehlike suçu olan hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması suçundan cezalandırılma imkânı bulunmamakta ise de, herhangi bir nedenle zarar suçundan cezalandırılabilme imkânının ortadan kalktığı durumlarda, koşulları bulunmakta ise tehlike suçundan sanığın cezalandırılmasına karar verilmesi gerekmektedir." (Yargıtay 12. CD, 2020/8583E. 2021/4262K. sayılı ve 25.05.2021 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 06.07.2021.

⁷⁷ Doktrinde bu kurumun bir ceza muhakemesi hukuku kurumu olduğunu savunan görüş için bkz. ŞAHİN Cumhur, GÖKTÜRK Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 11. Bası, Ankara, 2021, s. 90; Her ne kadar CMK'da düzenlense de, şüpheli (veya sanık) ile devlet arasında cezalandırma ilişkisinin son bulması ve faili cezadan kurtarması dolayısıyla kurumun maddi ceza hukuku kurumu olduğu ve lehe kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğini savunan görüş için bkz. TAN Hülya, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, Ankara, 2020, s. 40; Kurumun maddi ceza hukuku boyutu ile birlikte karma nitelikli bir kurum olduğu yönünde görüş için bkz. AKBULUT Berrin, AKSAN Murat, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 32; Yargıtay da lehe kanun uygulaması bağlamında kurumun karma nitelikli olduğunu belirtmektedir. Bkz. YCGK, 2018/394E., 2018/478K.

lanmadan hazırlanan iddianame iade edilecektir (CMK m. 174, f. 1, bent c). Uzlaştırmaya tabi olan suçlarda uzlaştırma sürecinin işletilmesi sonucu uzlaşma sağlanmışsa soruşturma veya kovuşturma nihayete erecektir. Bu bahisle uzlaştırmının, yargının iş yükünün hafifletilmesini sağlayarak ve mağdur ile şüpheli veya sanığı barıştırarak sosyal barışa hizmet eden bir kurum olduğu söylenebilir⁷⁸. Keza uzlaştırma yalnızca ceza hukukunda değil, bilakis özel hukuk alanında da etki doğurmaktadır. Nitekim, uzlaştırma gerçekleştiği takdirde soruşturulan suç bakımından tazminat davası açılmayacak veya açılmışsa davadan feragat söz konusu olacaktır⁷⁹.

Temel olarak soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlar uzlaştırmaya tabi olsa da şikâyet ve uzlaştırmının birbirinden farklılık arz eden iki kurum olduğunu belirtmek gerekir⁸⁰. Her takibi şikâyete bağlı suç, uzlaştırma kapsamında değildir. Bununla birlikte, kanun koyucu, her ne kadar şikâyete bağlı olmasalar da bazı suçları uzlaştırma kapsamına almıştır. Konuyla ilgili olarak taksirle yaralama suçunun temel şekli şikâyete bağlı bir suçtur. TCK'nın 89. maddesinin 5. fıkrası uyarınca bilinçli taksir kapsamında bu suçun netice sebebiyle ağırlaşmış halleri şikâyete bağlı değilse de CMK'nın 253. maddesinin 1. fıkrasının b-2 bendi gereğince uzlaştırmaya tabidir. Buna karşılık TCK'nın 179. maddesinde düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu uzlaştırmaya tabi değildir.

Bu iki suç bakımından asli norm-tali norm ilişkisinin uygulanmasında uzlaştırma kurumunun bakımından önemli sonuçları vardır. 7188 sayılı Kanun'un getirmiş olduğu değişikliklerden önce CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasının ikinci cümlesi:

sayılı ve 25.10.2018 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 22.03.2022;
 Maddi ceza hukuku bakımından lehe kanun uygulamalarının yargının iş yükünü artırması ve 5560 sayılı Kanunun gerekçesi dikkate alındığında, uzlaştırmının bir ceza muhakemesi kurumu olduğunu ifade etmek, kanaatimizce daha isabetli bir yaklaşımdır. Fakat doktrinde ve uygulamada kurumun karma nitelikli olduğu anlayışı hakimdir.

⁷⁸ ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 91; TAN, s. 41.

⁷⁹ ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 91.

⁸⁰ AKBULUT, AKSAN, s. 38; TAN, s. 48 vd.

“Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması halinde de uzlaştırma hükümleri uygulanmaz”

şeklindeydi. Dolayısıyla, bu durumda uzlaştırma sürecine başvurulması mümkün değildi. Örneğin, gündüz zamanı konuta giren bir hırsız, konuttaki ev sahibine karşı silahla kasten yaralama suçunu işlese ve konuttaki bir komşusunun eşyasına karşı hırsızlık suçunu gerçekleştirse işlenen suçların hiçbirisi uzlaştırmaya tabi tutulmamaktaydı. Zira önemle vurgulanmalıdır ki, kasten yaralama suçunun silahla işlenmesi (TCK m. 86, f. 3, bent e) nitelikli unsur olarak Kanun’da yer aldığından uzlaştırmaya kapsamında sayılmamaktadır⁸¹. Bu bağlamda taksirle yaralama suçu uzlaştırmaya tabi olsa da trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu ile birlikte işlendiğinde uzlaştırma süreci başlamayacak ve soruşturma işlemleri devam edecekti. Ancak Yargıtay 12. Ceza Dairesi, bu iki suç tipi arasında asli norm-tali norm ilişkisi temelinde meseleyi değerlendirdiğinden, asli norm bakımından uzlaşmanın sağlanması hâlinde tali norm bakımından da sorunun çözümlendiğinden bahsetmektedir. Nitekim, 2014 yılı itibariyle verilen,

“...suçun bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle mağdur ...’yu yaralama eylemi şikayete tabi olmamakla birlikte, uzlaşmaya tabi olduğu, mağdurun da 09.07.2012 tarihli duruşmada sanıktan şikayetçi olmadığını, zararlarının karşılandığını ve sanık ile uzlaştıklarını bildirdiği, sanığın tek bir eylemi ile taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarının olduğu, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun tehlike, taksirle yaralama suçunun zarar suçu olduğu, zarar suçunun olduğu durumda artık trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan ceza verilemeyeceği, mahkemece yargılama sonunda uzlaşmanın gerçekleşmesi nedeniyle taksirle yaralama suçundan açılan davanın

⁸¹ ERTUĞRUL Hüseyin, “7188 sayılı Kanun Sonrası Uzlaştırma Kurumu Üzerine Değerlendirmeler”, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Sayı 2, 2020, s. 129; Keza tehdit amacıyla bir kimsenin kendi kardeşine karşı kasten yaralama suçunu işlemesi ihtimalinde, TCK’nun 106. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen gerçek içtima hükmü uyarınca failin, hem tehdit hem de kasten yaralama suçu dolayısıyla cezalandırılması gerekmektedir. Bir soyut tehlike suçu olan tehdit suçu uzlaştırmaya tabi bir suç olmasına karşın, bir zarar suçu olan kasten yaralamanın nitelikli unsurunun uzlaştırma kapsamında olmadığı ortadadır. Böyle bir durumda CMK’nun 253. maddesinin 3. fıkrası gereği uzlaştırma süreci işletilemeyecek ve fail işlemiş olduğu suçlardan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Bkz. AKBULUT, AKSAN, s. 68.

CMK'nın 254/2. maddesi gereğince düşmesine karar verilmesinde isabetsizlik bulunmamaktadır. Çünkü; uzlaşma ile fail ve mağdur arasında zararın giderilmesi konusunda anlaşma sağlanmış olmakla, yapılan anlaşma gereği zararın kararlaştırılan miktarda ödenmesi veya giderilmesi durumunda ceza davası açılmamakta veya açılan dava düşürülmektedir. Böylece devlet ile fail arasındaki ceza ilişkisi sona ermekte ve fail cezalandırılmaktan kurtulmaktadır.

Uzlaşma kurumu uyuşmazlığı hukuki ve cezai tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırmaktadır. Uzlaşma nedeniyle düşme kararı verildiğinde CMK'nın 253/19. maddesi gereğince mağdurun artık hukuk mahkemelerinde dava açamayacağı hükmü de gözetildiğinde; taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarının sanığın tek bir eylemi ile meydana geldiği, taksirle yaralama suçundan uzlaşma nedeniyle ceza verilemediği de gözetilerek sanık hakkında trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan hüküm verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi yerine yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması,"

Şeklindeki kararlar bu duruma işaret edilmişti⁸². Kararda dikkat çekici olan husus CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrasıdır. Hükme göre, uzlaştırma sonucunda, şüpheli soruşturma aşamasında edimi yerine getirdiği takdirde şüpheli hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilecektir. Kovuşturma aşamasında uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde ise CMK'nın 254. maddesinin 2. fıkrası uygulanacak ve düşme kararı söz konusu olacaktır. Bütün bunlardan hareketle uzlaştırma yoluyla uyuşmazlığın hem cezai hem de hukuki sonuçları ortadan kaldırılmaktadır. Belirtilmelidir ki CMK 253. maddesinin 19. fıkrası yalnızca uzlaştırmaya tabi suçlar bakımından cezai ve hukuki sonuçları bertaraf etmektedir. İlgili düzenlemenin uzlaştırma kapsamında olmayan bir suç açısından geçerliliği bulunmamaktadır. Yargıtay 12. Ceza Dairesi bu kapsamda vermiş olduğu kararlarla bu fıkraya geniş bir muhteva kazandırmaktaydı. Asli norm-tali norm ilişkisinden hareket edilerek zarar suçunun uzlaştırmaya tabi olması dolayısıyla ilgili fıkra hükmünün uzlaştırmaya tabi olmayan tehlike suçuna da uygulanabileceği sonucuna ulaşılmak-

⁸² Yargıtay 12. CD, 2013/19259E., 2014/12963K. sayılı ve 27.05.2014 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021. Konuyla ilgili bir başka karar için bkz. Yargıtay 12. CD, 2016/3876E., 2016/10635K. sayılı ve 21.06.2016 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

taydı. Diğer bir ifadeyle zarar suçu ve tehlike suçu arasında öngörülen asli norm-tali norm ilişkisi uzlaştırma kurumuna da etki etmekteydi. Ancak bu yaklaşımla daire, esasında CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasını etkisiz kılmakta⁸³.

İlgili değişiklik öncesinde de Yargıtay'ın bazı kararlarında, mağdurun farklı olup olmamasına göre bir uygulama mevcuttu. Bunun aksine Yargıtay'ın CMK 253. maddesinin 3. fıkrasına uygun olarak verdiği kararlara da rastlanılmaktaydı. Yargıtay'ın bu kararları arasında bir birliğin bulunmadığına işaret edilmelidir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise vermiş olduğu bir kararında suçun aynı mağdura karşı işlenip işlenmeyeceğine ilişkin çıkarımın kanunun lafzından uzaklaşmak olduğunu ve bu durumun hukukun temel ilkelerine aykırılık oluşturacağını belirtmişti. Kurul bu gerekçe ile ister aynı ister farklı mağdurlara karşı işlensin ilgili hükmünün cari olduğuna işaret etmişti⁸⁴. Doktrinde de maddenin ilgili fıkrasında böyle bir ibarenin bulunmaması nedeniyle mağdurlar ister farklı ister aynı olsun CMK 253. maddesinin 3. fıkrasının uygulanması gerektiğine vurgu yapılmıştı⁸⁵.

B- 7188 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK SONRASI DURUM

7188 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasının ikinci cümlesi şu şekilde değiştirilmiştir:

⁸³ Bu iki suç arasında asli norm-tali norm ilişkisinin olduğundan hareketle uzlaştırmaya tabi olduğu iddia edilse de konunun aynı zamanda şikâyet bakımından önemli bir farklılığı bulunmaktadır. TCK'nın 89. maddesindeki taksirle yaralama suçunun basit şeklinin (1. fıkra) hem bilinçsiz taksir hem de bilinçli taksir hâlinde; netice sebebiyle ağırlaşmış hâlleri varsa (2. ve 3. fıkralar) yalnızca bilinçsiz taksir hâlinde şikâyete tabi olduğu hüküm altına alınmıştır (5. fıkra). Bahse konu suçlar birlikte işlenmiş olması ve mağdurunun şikâyetçi olmaması veya şikâyeti geri alması hâlinde, failin yalnızca trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu dolayısıyla cezai sorumluluğu doğacaktır. İlgili açıklama için bkz. RUHİ, RUHİ, s. 109.

⁸⁴ İlgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararı için bkz. 2018/112E., 2018/635K. sayılı ve 13.12.2018 tarihli kararı. (Zikreden), AKBULUT, AKSAN, s. 71.

⁸⁵ AKBULUT, AKSAN, s. 71.

“Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte aynı mağdura karşı işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.”⁸⁶

Bu değişiklik sonrasında işlenen suçların mağdurları farklı ise uzlaştırma süreci başlatılabilecektir. Yukarıda verilen örnekle uygun olarak eşyası çalınan komşu ile şüpheli veya sanık bakımından uzlaştırma yapılması mümkün kılınmıştır⁸⁷. Buna karşılık, konut dokunulmazlığı ve silahla işlenen kasten yaralama suçu dolayısıyla mağdur olan ev sahibi açısından uzlaştırmaya başvurulmayacaktır. Zira konut dokunulmazlığını ihlal suçu uzlaştırmaya tabi olsa da kasten yaralama suçunun nitelikli şeklinde uzlaştırma hükümleri uygulanamaz⁸⁸.

Konuyla ilgili olarak trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun mağduru toplumu oluşturan herkeştir. Başka bir açıdan bakıldığında ise bu suçun mağdurunun somut olay bağlamında trafiğe katılan her bir birey olduğu söylenebilir⁸⁹. Taksirle yaralama suçunun mağduru ise yaralanan kimsedir. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçuyla birlikte taksirle yaralama suçunun işlenmesi halinde yaralanan kimsenin her iki suçun mağduru olduğu ihtimali belirebilir. Buradan hareketle CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrası bağlamında, taksirle yaralama suçu yönünden yine uzlaştırma hükümlerinin uygulanmayacağı şeklinde bir yaklaşım akla gelebilir. Bu ihtimale karşılık konunun mağdur yönünden ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Temel sorun “Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında düzenlenen suçların işlenmesiyle belirli kimselerin mağdur olup olmamasında yatmaktadır. Esasında trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu “Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında yer alan bir suç tipidir. Burada

⁸⁶ Fıkra hükmündeki “uzlaşma hükümleri uygulanmaz” ibaresi hatalı olup “uzlaştırma hükümleri uygulanmaz” şeklinde olmalıydı. Nitekim 30145 sayılı Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nde belirtildiği üzere “uzlaştırma” (m. 4, f. 1-k) ile “uzlaşma” (m. 4, f. 1.-j) birbirinden farklılık arz eden kurumlardır.

⁸⁷ ERTUĞRUL, s. 130.

⁸⁸ ERTUĞRUL, s. 130.

⁸⁹ DOĞAN, MERAKLI, s. 92; “Trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun mağduru, tehlikeye düşürülen bireyler ile toplumdur. Bu suçun mağduru belli kişiler değildir.” (CENTEL Nur, “Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçu (TCK m. 179/3)”, Hukuk Köprüsü, Sayı: 2, 2012, s. 158.)

“genel tehlike” kavramına kısaca değinilmelidir. “Genel tehlike” kavramıyla kastedilen şey, işlenen fiille somut bir tehlikenin ortaya çıkmasıyla beraber, bu tehlikenin kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü, sağlığı veya malvarlığı açısından kiminle/kimlerle ilgili olarak meydana geldiğinin bir öneminin olmamasıdır. Bu bağlamda tehlikeye maruz kalan kişilerin belirli hâle getirilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır⁹⁰. Hukuk düzeni zarara yol açmayan ancak bir tehlike oluşturan veya tehlike yaratabilme potansiyeli oluşturan haksızlıkları “genel tehlike” olarak suç kapsamına almaktadır. Dolayısıyla TCK’nın “Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında mevcut olan suçların çoğunun mağdurunun belli bir kişi olduğundan bahsedilemeyecektir⁹¹. Keza bu fiillerin suç kapsamına alınmasıyla topluma yönelik genel güvenlik ile ilgili hukuki değer değil, bilakis belirsiz sayıdaki bireye ait hukuki değerlerin koruma altına alındığı belirtilmektedir⁹².

Söz konusu bu yaklaşım uygulandığında, bu iki suçun birlikte işlenmesiyle birlikte taksirle yaralama suçunun mağdurunun, aynı zamanda trafik güvenliğinin tehlikeye sokma suçunun mağduru olmadığı anlaşılır. O halde Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin asli norm-tali norm kapsamında bu iki suçu değerlendirmesi CMK’nın 253. maddesinin 3. fıkrasının yine uygulanmayacağı anlamına gelmektedir. Nitekim Yargıtay 13. Ceza Dairesinin bu noktadaki:

“Sanık hakkında mala zarar verme, basit yaralama ve hakaret suçlarından kurulan hükümlerin temyiz incelemesinde; 5271 sayılı CMK’nın 253/3 maddesi uyarınca uzlaştırma kapsamına giren bir suçun bu kapsama girmeyen bir başka suç ile birlikte aynı mağdura karşı işlenmiş olması halinde uzlaşma hükümleri uygulanmaz düzenlemesine yer verilmiş olup, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun kamuya karşı işlenen suçlardan olduğu, tehdit, haka-

⁹⁰ ÜNAL, s. 68. Bununla birlikte, “Atom Enerjisi İle Patlatmaya Sebepiyet Verme” suçunu düzenleyen TCK’nın 173. maddesinde tekil olarak “bir başkasının hayatı, sağlığı veya malvarlığı” ibaresi yer almaktaysa da atom enerjisini serbest bırakma fiilinin işlenmesiyle patlamaya yol açılmasının genel bir tehlikeyi oluşturacağı barizdir. YAŞAR, GÖKCAN, ARTUÇ, s. 5469.

⁹¹ ÖZGENÇ, s. 226; ARTUK vd, s. 374.

⁹² Bkz. KATOĞLU Tuğrul, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 61, Sayı:2, 2012, s. 681.

ret, basit yaralama suçunun ise ... aleyhine işlenmesi nedeniyle uzlaşma engelinin bulunmadığı değerlendirilmiştir."

Şeklindeki kararı bu bağlamda önem taşımaktadır⁹³.

Yukarıda yer verdiğimiz Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 2019/10392E., 20251/2483K. sayılı ve 10.03.2021 tarihli kararında ise taksirle yaralama suçu açısından uzlaşma ve şikâyetten vazgeçme hâlinde düşme kararı verilirken trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu açısından ceza verilmesi gerektiğine işaret edilmiştir. Yine aynı Daire'nin yukarıda değindiğimiz 2019/8835E., 2021/2547K. sayılı ve 15.03.2021 tarihli kararında da bu yaklaşımın devam ettirildiği görülmektedir. Yani uzlaştırma başarıya ulaşırsa CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası geniş bir şekilde yorumlanmayacak ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu işleyen kişi de bu suç dolayısıyla cezalandırılacaktır. Başka bir anlatımla asli norm olduğu ifade edilen taksirle yaralama suçu dolayısıyla uzlaşmanın sağlanması hâlinde artık tali norm kapsamında görülen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan cezalandırmama yoluna gidilmeyecektir. Burada bir içtihat değişiminin olduğu barizdir. İlgili içtihat değişiminin en önemli nedeni, 7188 sayılı Kanun'un getirdiği seri muhakeme ve basit yargılama usulleridir. Kanun'un 23. maddesiyle CMK'nın 250. maddesi yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu hem seri muhakeme hem de basit yargılama usulüne tabi kılınmıştır. Bunun üzerine Yargıtay 12. Ceza Dairesi, vermiş olduğu bir kararında, uzlaşma nedeniyle taksirle yaralama suçunda bir cezalandırmaya gidilemediği takdirde trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu bağlamında yargılama yapılması gerektiğini ve bu durumun da basit yargılama usulüne tabi olacağını belirtmiştir⁹⁴.

⁹³ Yargıtay 13. CD, 2020/4228E., 2020/9217K. sayılı ve 13.10.2020 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

⁹⁴ "...Dairemizin yerleşik uygulamasına göre; tehlikeli eylemin zarara yol açması ve her iki suçun birlikte işlenmesi halinde sanığın hangi suç nedeniyle cezalandırılacağı belirlenirken, suçlar için Kanunda öngörülen cezaların ağırlığının değil, zarar suçu-tehlike suçu ölçütünün esas alınması suretiyle, sanığın taksirle yaralama suçundan cezalandırılmasının mümkün olduğu ahvalde sadece taksirle yaralama suçundan cezalandırılması, ancak kovuşturma şartı olan şikâyetin gerçekleşmemesi, şikâyetten vazgeçilmesi veya uzlaşma nedeni ile taksir-

C- YARGITAY İÇTİHATLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Özetle Yargıtay'ın diğer daireleri ve Ceza Genel Kurulu, tehlike suçu ve zarar suçunun birlikte işlenmesi hâlinde farklı neviden fikri içtima hükmüne göre uyuşmazlığı çözmekteyken, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin ise bahse konu bu iki suç bağlamında, asli norm-tali norm ilişkisine bağlı olarak bir yol izlediği görülmektedir. Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin bu yaklaşımı, diğer dairelerin içtihatlarından farklılık göstermektedir.

Öncelikle tehlike suçları ve zarar suçlarının birlikte işlenmesi hâlinde farklı neviden fikri içtima hükmünün mü yoksa asli norm-tali norm ilişkisi yani görünüşte içtimanın mı uygulanacağı sorununu değerlendirmek gerekir. Önemle vurgulanmalıdır ki, TCK'nın benimsemiş olduğu sistem farklı neviden fikri içtimadır. Konuyu, işlenen suçlardaki korunan hukuki değere göre ele alan bir ayırım, fikri bir faaliyetten ibarettir. Nitekim TCK'nın 44. maddesindeki hükmündeki *"birden fazla farklı suçun oluşması"* ifadesi dikkate alındığında kanun koyucunun, korunan hukuki değere göre bir ayırma yaslanmadığı veya işlenen suçların kasten ya da taksirle işlenmesinin de bir öneminin bulunmadığı görül-

le yaralama suçundan cezalandırmanın mümkün olmadığı ahvalde ise, sanığın TCK'nın 179. maddesinde düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan cezalandırılması gerektiği, somut olayda katılanın nitelikli şekilde yaralanmasına neden olan sanık hakkında açılan kamu davasının uzlaşma nedeniyle düşürülmesine karar verildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın uyuşturucu madde etkisiyle araç kullanıp kazaya neden olmasının trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu oluşturacağı kabul edilerek, iddianamede eylemin tarif edildiği de nazara alınıp, CMK'nın 226. maddesi uyarınca ek savunma hakkı verilerek TCK'nın 179/3-2. maddesi uyarınca trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan yargılama yapılması gerektiğinin gözetilmemesi;

2-Bozma ilamına uyulduğu takdirde, sanığa isnat edilen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu için TCK'nın 179. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen temel ceza miktarı itibarıyla, 5271 sayılı CMK'nın, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile yeniden düzenlenmiş olan ve 251. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Basit yargılama usulü" düzenlemesine tabi olacağı; Anayasa Mahkemesinin 19.08.2020 tarihli ve 31218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 25.06.2020 tarihli ve 2020/16 Esas-2020/33 Karar sayılı iptal kararı ile, kovuşturma evresine geçilmiş olan ve basit yargılama usulü uygulanabilecek dosyalar yönünden 7188 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1-d bendinde yer alan düzenlemenin iptal edildiği anlaşıldığından; Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararı doğrultusunda CMK'nın 251. maddesi hükümlerinin değerlendirilmesi gerekmesi;..." (Yargıtay 12. CD, 2019/7714E., 2020/7373K. sayılı ve 22.12.2020 tarihli kararı), Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 03.07.2021.

mektedir. Kanaatimizce böyle bir ayrıma gidilmesine yönelik bir ihtiyaç da bulunmamaktadır.

Asli norm-tali norm ilişkisinde, somut olaya tatbik edilebilecek tek bir normdan bahsedilir. Asli normun uygulanma hâlinde söz edilemiyorsa yardımcı norm uygulamaya konulacaktır. Keza “yardımcı normun sonralığı ilkesi” de aynı durumu ifade eder⁹⁵. Görünüşte içtimada sadece bir normun ihlalinden söz edilmekte, diğer normların ihlalinin ise görünüşte olduğu ifade edilmektedir⁹⁶. Diğer bir deyişle ortada bir içtima hâlinin olmadığı ve bunun görünüşte olduğu belirtilmektedir. Bundan başka asli norm-tali norm ilişkisinin söz konusu olabilmesi için bu normlar arasında bir zorunluluk ilişkisinin mevcut olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır⁹⁷.

Tehlike suçları ve zarar suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisinin olduğu savunulursa da zararın içeriği ile tehlikenin toplum açısından ortaya konulan önemi karşılaştırıldığında bu durumun her zaman adil bir sonuca yol açmadığı görülmektedir. Zira somut olay bağlamında vuku bulan zarar o kadar küçük olabilir ki tehlike suçunun haksızlık boyutu, zarar suçunu tüketebilmektedir. Böyle olunca tehlike suçunun asli norm, zarar suçunun ise tali norm olabilme ihtimali de gündeme gelebilmektedir. Keza bazı tehlike suçlarındaki ceza miktarının zarar suçlarına nazaran yüksek olduğu noktasında kuşku yoktur. Örneğin, bir somut tehlike suçu olan çevrenin kirletilmesi suçunu düzenleyen TCK'nın 181. maddesinin 4. fıkrasına göre, suçun insanlar açısından tedavisi zor hastalıklara neden olabilecek nitelikteki atıklarla işlenmesi hâlinde kişi hakkında beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmedilecektir. Bu suçun üst sınırının, madde metninde yer almadığı için, TCK'nın 49. maddesinin 1. fıkrası uyarınca yirmi yıl olduğu belirtilmelidir. Şayet bu fiilin icra edilmesiyle TCK'nın 87. maddesinin 2. fıkrasının a bendinde (veya TCK'nın 89. maddesinin 3. fıkrasının a bendinde) belirtildiği üzere, bir kimsenin sağlığının iyileşme imkânı olmayan bir hastalığa maruz kalması hâli vuku bulabilir. İster kasten isterse tak-

⁹⁵ GÖKCEN, s. 389.

⁹⁶ GÖKTÜRK, s. 74, 75.

⁹⁷ GÖKTÜRK, s. 237.

sirle işlenmiş olsun tehlike suçunun öngördüğü ceza miktarının zarar suçundaki ceza miktarından fazla olduğu sonucuna ulaşılır. Böylelikle görünüşte içtima kapsamındaki asli norm-tali norm ilişkisinden hareket edilerek yalnızca zarar suçunun uygulanabileceğini temel alan yaklaşımın cezanın belirlenmesi yönünden adil ve makul olmadığı iddia olunmaktadır. Ayrıca, zarar suçundaki ceza miktarının tehlike suçuyla karşılaştırıldığında az olduğu anlaşılıyorsa, yalnızca zarar suçu açısından failin cezai sorumluluğuna gidilmesi, fikri içtimadaki “haksızlık muhtevasının tüketilmesi (Ausschöpfungsgebot)” ilkesiyle de uyuşmamaktadır⁹⁸. Öte yandan tehlike ve zarar kavramları arasında ardışık ilişkinin olduğu beyan edilse de tehlike suçunun zarar suçu karşısında müstakil oluşundan bir şey kaybetmediğine değinilmelidir. Tehlike suçu ve zarar suçu arasında bu şekildeki gibi bir zorunluluk ilişkisi aramanın bir mantığı olmadığı gibi aksi düşüncenin tehlike suçlarının müstakil oluşuyla bağdaşmadığı da ortadadır⁹⁹.

TCK’daki sistemle uyumlu olarak kanaatimizce de tek hareketle hem zarar suçu hem de tehlike suçu işlenmişse bu durumda farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulama alanı bulacağı ifade edilmelidir. Böylelikle, Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin yerleşik içtihatlarının aksine, taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçları birlikte işlenmişse farklı neviden fikri içtima hükmüne başvurulmalıdır¹⁰⁰. Zira bu suçların konuları birbirinden farklıdır. Farklı neviden fikri içtimanın uygulanabilmesi için bu kapsamdaki suç tiplerinin hepsinin somut olaya uygulanabilir bir nitelik taşıması gerektiğine vurgu yapılmalıdır. Suçlardan biri bakımından kovuşturma şartı gerçekleşmemişse farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanmayacaktır. Şayet bu koşul mevcutsa işlenen her suçun cezası TCK’nın 61. maddesi uyarınca ayrı ayrı belirlenip tespit edilen en ağır ceza dolayısıyla failin cezalandırılması yoluna gidilmelidir^{101,102}.

⁹⁸ GÖKTÜRK, s. 239, 240.

⁹⁹ ÜNAL, s. 356.

¹⁰⁰ CENTEL, s. 163.

¹⁰¹ Bu durumda soyut ceza değil, somut ceza esas alınmalıdır. Bu tutum aynı zamanda haksızlık muhtevasının tüketilmesi ilkesine de uygun olur. Bkz. GÖKTÜRK, s. 266.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin asli norm-tali norm ilişkisi temelinde ilgili suçlara yönelik bir içtihat geliştirmesinin uzlaştırma kurumunun uygulanması bakımından en önemli sonucu CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasının uygulanma olanağını ortadan kaldırılmasıydı. Halbuki bu iki suç bağlamında uzlaştırma hükümlerinin uygulanması yoluna gidilmemeliydi¹⁰³. Bu iki suç türü açısından asli norm-tali norm ilişkisinin bir diğer sonucu da CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası özelinde tezahür etmekteydi. Asli normun uzlaştırmaya tabi olmasıyla uzlaştırmaya tabi olmayan suç açısından da uyuşmazlık bu hüküm sayesinde sona erdirilmektedir. Daha açık bir anlatımla uzlaştırmaya tabi olmayan tehlike suçu, tali norm olmasıyla geri planda kaldığından, asli norm olan zarar suçunda uzlaşma sağlandığıysa faile yönelik olarak kovuşturmayaya yer olmadığı veya düşme kararı verilmekte ve ayrıca tehlike suçundan dolayı cezai sorumluluk doğmamaktaydı. Kanaatimizce CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası yalnızca uzlaştırmaya tabi olan suç bakımından uygulanabilmelidir. Aksi durum uzlaştırma kurumunun amaçlarıyla bağdaşmamaktadır. Belirtilmelidir ki, farklı neviden fikri içtima kapsamında olan suçlardan biri uzlaştırma kapsamında değilse uzlaştırma hükümlerinin uygulanmaması gerekirdi¹⁰⁴.

Bu bağlamda, konunun 7188 sayılı Kanun'la getirilen değişiklik açısından da ele alınması ihtiyacı hasıl olmuştur. İlk olarak toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarla aslında mağdurun belli olmadığı suçlar kastedilmektedir. Bu tür suçlar TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasındaki zincirleme suç bağlamında "mağduru belli bir kişi olmayan" suçlar olarak da nitelendirilmektedirler. Burada geniş anlamda mağdurluktan bahsedilir¹⁰⁵. Bu suçların aynı suç işleme kararıyla birden çok defa işlenmesi hâlinde zincirleme suç dolayısıyla failin cezasında

¹⁰² TCK m. 89'daki taksirli yaralama hâllerinin netice sebebiyle ağırlaşmış halleri söz konusu (f. 2, f. 3) ise ya da birden fazla kişinin yaralanması gündeme geliyorsa (f. 4) bu durumda taksirle yaralama suçunun cezası artırılacağından TCK'nın 179. maddesinin 2. fıkrasında (veya 3. fıkrasında) yer alan cezayı aşabilmesi mümkün görülmektedir. Keza bu noktada, TCK'nın 22. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen linçli taksirin cezanın artırılması yönünde bir etki gösterdiği de akılda tutulmalıdır.

¹⁰³ AYNURAL, s. 117.

¹⁰⁴ AKBULUT, AKSAN, s. 74.

¹⁰⁵ ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 125.

artırımı gidilecektir. İşlenen fiiller dolayısıyla bir kişinin veya belli kişilerin mağduriyetine neden olunmuşsa, aynı suç işleme kararı olmasına rağmen bu suçun zincirleme suça dahil olmaması, ayrı olarak değerlendirilmesi ve gerçek içtimain uygulanacağı ifade edilmektedir¹⁰⁶. Bununla birlikte, toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarda, mağdurun muayyen hâle getirilmesinin suçun oluşumu üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır¹⁰⁷.

Trafik güvenliğini tehlikeye düşürme suçunun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğu belirtilse de suçun mağdurunun somut olay bağlamında trafiğe katılan her bir birey olduğu ileri sürülebilir¹⁰⁸. Keza sahte paraların farklı alışveriş yerlerinde dolaşıma sokulması hâlinde alışveriş yerlerinin sahiplerinin de doğrudan mağdur olduğu¹⁰⁹ da ifade edilebilir. Bu yaklaşım, mağduru biraz daha belirli kılmaktadır. Buna karşılık TCK'nın 179. maddesinin 2. fıkrasındaki somut tehlike suçu bakımından hâkim tehlikeyi araştırmak zorundaysa da bu zorunlu-

¹⁰⁶ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 530.

¹⁰⁷ Doktrinde topluma karşı işlenen suçlarda bu suçların işlenmesi sebebiyle menfaatleri ihlale uğrayanların suçtan zarar gören olarak nitelendirileceğine vurgu yapılmıştır. Örneğin, TCK'nın 170. maddesinde belirtilen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda, mağdur toplumu oluşturan herkes olmasına karşın, somut olayda menfaatleri ihlale uğrayanların suçtan zarar gören olarak ele alınacağına değinilmiştir. Bkz. KATOĞLU, s. 684; Buna karşılık suçtan zarar gören kavramı mağdur kavramından daha geniştir. Suçun konusunun ait olduğu kişi ya da suçun işlenmesi suretiyle haksızlığa maruz kalan kişi mağdur olarak nitelendirilir. Bilindiği üzere her mağdur suçtan zarar gören olsa da her suçtan zarar gören mağdur değildir. Bkz. ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 124, 125. Bununla birlikte suçtan zarar görmeyenin davaya katılma bağlamında doğrudan doğruya olması gerekmektedir. İşlenen suç bakımından kişinin suçtan zarar gören olup olmadığının takdiri mahkemeye aittir. Bkz. ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 132.

¹⁰⁸ Benzer şekilde "Genel Tehlike Yaratan Suçlar"da öncelikle toplumu oluşturan herkesin hukuksal değerlerinin korunduğu ifade edilerek toplumu oluşturan herkesin yanında somut tehlikeye maruz kalan bireylerin de mağdur olabileceğine işaret edilmiştir. Bkz. YAŞAR, GÖKCAN, ARTUÇ, s. 5417.

¹⁰⁹ Parada sahtecilik suçu (TCK m. 197) birden çok kez işlenmesine karşın, mağdurun belli olması nedeniyle "mağduru belli bir kişi olmayan suçlar" dışında görüldüğünden fail hakkında zincirleme suç hükmü uygulanmamıştır. Konuyla ilgili Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 8. CD, 2021/25081E., 2013/18955K.sayılı ve 25.06.2013 tarihli kararı, (zikreden), AKBULUT, s. 720; diğer örnekler için bkz. KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 530.

luk, mağdurların muayyen hale getirilmesini gerektirmez. Bu suç kapsamında belli bir kişi veya kişiler haksızlığa maruz kalmış olabilir. Bunlar ancak suçtan zarar gören olarak nitelendirilir. Ancak bu durumun suçun oluşumu üzerinde bir etkisinin bulunmadığı açıktır. Objektif ve makul bir kişinin bakış açısından somut tehlikenin gerçekleşmesi suçun oluşması bakımından yeterlidir. Buradan hareketle taksirle yaralama suçunun mağduru ile trafik güvenliğinin tehlikeye sokma suçunun mağdurunun aynı olduğu söylenemeyecektir. Yani mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması, toplumu oluşturan her bireyin ayrı ayrı mağdur olarak ele alınması sonucunu gerektirmez. Zincirleme suçlar dahilinde belirtilen bu yaklaşımın daha geniş bir şekilde ele alınması, 7188 sayılı Kanunla değiştirilen CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasını etkisiz kılacaktır. Bu doğrultuda yukarıda bahsi geçen Yargıtay 13. Ceza Dairesi'nin kararının, CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasıyla uyumlu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda tek hareketle taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu birlikte işlendiği takdirde uzlaştırma süreci pekâlâ işletilebilecektir.

SONUÇ

Tehlike, maddi ceza hukuku anlamında izin verilen riski aşan bir boyuta ulaşan bir zarar ihtimalidir. Tehlike ve zarar kavramları arasında kronolojik veya ardışık bir ilişkinin kurulduğundan bahsedilmelidir. Tehlike suçları ve zarar suçları ayrımı, suçun konusunun hareketten etkilenme derecesine göre temellendirilir. Soyut ve manevi olarak nitelendirilen korunan hukuki değere göre yapılan ayrımların bu suçların içeriğini açıklamada birtakım sorunlara yol açtığını ve kanaatimizce tutarlı olmadığını ifade etmek gerekir.

Kavramlar arasında kurulan bu ilişkinin tehlike suçları ve zarar suçları arasında da geçerli olduğu sonucuna ulaşılamaz. Tehlike suçlarının, zarar suçlarındaki gibi bir neticenin olmamasından hareketle müstakil bir içerik taşıdığından bahsedilmelidir. Nitekim, hukuk düzeni, herhangi zarar olmadan veya yalnızca tehlike öngörüsüyle gerçekleşen haksızlıkları cezaya layık olarak ele almaktadır. Aksi düşünce, TCK ve diğer özel kanunlarda yer alan bütün zarar suçlarının tehlike suçuna nazaran asli norm olduğunu gösterir. Şayet aksi yorum benimsenirse, birden fazla farklı suç tek hareketle işlendiği takdirde failin gerçekleşen

suçların en ağırından dolayı cezalandırılması sonucunu doğuran farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulama alanı aşırı derecede daraltılmış olacaktır. Bunun sonucunda, farklı neviden farklı içtima, tek hareketle birden fazla farklı zarar veya birden fazla farklı tehlike suçunun işlenmesi hâlinde uygulanmış olacaktır. Bu anlayış tehlike suçlarının müstakil oluşu ile bağdaşmayan bir yorum olur ki TCK'nın benimsemiş olduğu sistemle de uyumlu değildir. Yukarıda da belirtildiği üzere somut olay bağlamında çıkan tehlike suçunun haksızlık içeriği, zarar suçundan fazla olabilmektedir. Dolayısıyla, tek fiille hem tehlike suçu hem de zarar suçunun işlendiği söylenebiliyorsa farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanmalıdır. Ayrıca burada korunan hukuki değere göre bir ayrıma gidilmesine de ihtiyaç bulunmamaktadır. Kanun koyucunun bu yönde bir tasarrufunun olmadığı görülmektedir.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin içtihatlarında tehlike suçlarının tali norm, zarar suçlarının ise asli norm olduğu vurgulanmaktadır. Bunun en önemli nedeni trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçuyla, taksirle yaralama suçunun ceza miktarlarının farklı olmasından ileri gelir. Bir tehlike suçunun bir zarar suçundan daha fazla cezayı içermesi konuya dair temel problemi oluşturmaktadır. Bu durum, korunan hukuki değerle ilgili olarak tamamen kanun koyucunun takdirine ait bir husustur. Kanun koyucunun topluma yönelen tehlikenin haksızlığını, kişilere yönelen basit derecedeki zarardan üstün tutabileceğine ilişkin herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu yüzden farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanmak suretiyle soyut ceza temel alınarak değil, aksine somut ceza üzerinden en ağır olanının belirlenmesiyle fail cezalandırılmalıdır.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin bu içtihatlarının diğer dairelerin kararlarına etki edebilme potansiyeli taşıdığını belirtmek gerekir. Keza yukarıda yer verdiğimiz farklı dairelerin bazı kararlarına bakıldığında bu etkinin izleri kısmen görülebilmektedir. Bu durumun sadece trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve taksirle yaralama suçlarıyla sınırlı olmayacağı öngörülebilir. TCK'nın benimsemiş olduğu sistemle bağdaşmadığı göz önüne alındığında, bu türdeki içtihatların farklı neviden fikri içtima kapsamında verilen içtihatlarla bir uyumsuzluk yaratılabileceği ortadadır. Halbuki içtihat istikrarı bakımından bir olaya uygulanan kuralın, aynı düzlemdeki diğer olaylarda da cari olması gerekmektedir.

7188 sayılı Kanun'un getirmiş olduğu değişiklik öncesinde, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin zarar suçu ve tehlike suçu bakımından öngördüğü asli norm-tali norm ilişkisi, CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasının etki alanını geçersiz kılmaktaydı. Yukarıda da yer verildiği üzere, bu durum, tehlike suçu ve zarar suçu arasındaki asli norm-tali norm ilişkisinin uzlaştırma açısından en önemli sonucu olarak gözükmekteydi. Keza bu sonuca ulaşabilmek için CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrasının geniş bir şekilde yorumlanmasına başvurulmuştu. Böylelikle uzlaştırmaya tabi olan ve asli norm statüsündeki zarar suçunda uzlaştırma başarıyla sonuçlandığı takdirde, uzlaştırmaya tabi olmayan ve tali norm kapsamındaki tehlike suçu açısından cezalandırılma yoluna gidilmeyordu. Ancak, belirtilmelidir ki CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrası sadece uzlaştırmaya tabi olan suç bakımından geçerlidir. Keza CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasında suçlar arasında görünüşte içtima hâlinde ne şekilde bir uygulama yapıldığına dair bir ifade de bulunmamaktadır. Şayet tek hareketle işlenen bu iki suç arasında asli norm-tali norm ilişkisi uygulanmamış olsaydı, CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrası devre dışı kalmayacak ve fail işlenen suçların en ağırı ile cezalandırılacaktı. Bu bakımdan Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 7188 sayılı Kanun öncesindeki bu tutumunu isabetli bulmamaktayız.

7188 sayılı Kanunla CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Buna göre uzlaştırmaya tabi olan suç uzlaştırmaya tabi olmayan başka bir suçla birlikte aynı mağdura karşı işlenmişse uzlaşma hükümleri uygulanmayacaktır. Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin yakın tarihli içtihatlarına bakıldığında, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunun, seri muhakeme veya basit yargılama usulüne tabi olduğu gerekçesiyle uzlaştırmada tarafların uzlaşmış olmasından hareketle artık CMK'nın 253. maddesinin 19. fıkrasının uygulamadığı görülmektedir. Halbuki asli norm açısından tarafların uzlaşmış olmalarıyla bu durumun tali norma da cari olabileceği ve tali norm bakımından da ceza sorumluluğu öngörmediği kararları nazara alındığında, basit yargılama usulünün uygulanması amacıyla dosyayı göndermesi, kendi içerisinde tutarlı değildir. Bu bağlamda ilgili değişiklikler, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin içtihatlarını farklı bir yöne sevk etmiştir.

7188 sayılı Kanun'un getirmiş olduğu değişiklik, toplumu oluşturan herkesin mağdur olması dahilinde, somut olayda haksızlığa uğramış belli kişilerin de mağdur olarak ele alınıp alınmaması sorununu beraberinde getirmektedir. Önemle vurgulanmalıdır ki, toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarda, somut olay temelinde belli bir kişinin haksızlıkla karşı karşıya kalmasının suçun oluşumu üzerinde bir etkisi yoktur. Trafik güvenliğinin tehlikeye sokma suçunun işlenmesi suretiyle kişi taksirle yaralama suçunun mağduru haline gelebilir. Ancak kişinin taksirle yaralama suçundan mağdur olması, somut tehlike suçunun da mağduru olduğu sonucuna götürmez. Zira tehlike suçunun kanuni tarifinde mağdur özel olarak belirlenmemiştir. Burada yukarıda zikrettiğimiz genel tehlike kavramı geçerlidir. Kanaatimizce taksirle yaralama suçu trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu ile birlikte işlenmişse taksirle yaralama suçu açısından uzlaştırma hükümlerinin uygulanması mümkündür. CMK'nın 253. maddesinin 3. fıkrası da bu durumu öngörmektedir. Aksi yorum, uzlaştırma kurumunun amacıyla bağdaşmamaktadır. Zincirleme suçlar dahilinde bahsi geçen görüş, bu alana teşmil edilmemelidir.

Taksirle yaralama suçunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçuyla birlikte işlendiği hallerde, taksirle yaralama suçu açısından uzlaştırma başarıyla sonuçlanırsa, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu bakımından basit yargılama usulünün tatbik edilmesi gündeme gelir. Taksirle yaralama suçu yönünden uzlaştırma başarısız olursa yargılamaya devam edilmeli ve farklı neviden fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır. Zira burada CMK'nın 251. maddesinin 8. fıkrasının geçerli olduğu unutulmamalıdır. Şayet bu iki suç arasında asli norm-tali norm ilişkisi uygulanırsa uzlaştırmanın başarılı olma ihtimalinde tali norm olan trafik güvenliğinin tehlikeye sokma suçu yönünden bir değerlendirme yapılmayacak ve basit yargılama usulü işletilmeyecektir. Bu uygulama da 7188 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerin amacına aykırıdır. İlgili durum kapsamında, farklı neviden fikri içtima hükmünden ayrılmaya gerek bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

AKBULUT Berrin, Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, 2017.

AKBULUT Berrin, AKSAN Murat, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara, 2019.

ARTUK Mehmet Emin, GÖKCEN Ahmet, ALŞAHİN M. Emin, ÇAKIR Kerim, Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, 2020.

AYNURAL Ömer Metehan, Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK m. 179/3), İstanbul, 2018.

BASSENGE Peter, "Der Allgemeine Strafrechtliche Gefahrbegriff und Seine Anwendung im Zweiten Teil Des Strafgesetzbuches und In den Strafrechtlichen Nebengesetzen", Dissertation, Friedrich-Wilhelms Universität, 1961.

CENTEL Nur, "Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçu (TCK m. 179/3)", Hukuk Köprüsü, Sayı: 2, 2012, s. 155-165.

DARAGENLİ Vesile Sonay, "Tehlike Suçları", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998.

DEMİRBAŞ Timur, Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, 2021.

DEMİREL Muhammed, "Karar Analizi: Tehlike Suçları-Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi", İÜHFPM Prof. Dr. Füsün Sokullu'ya Armağan, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s. 1479 – 1488.

DEMUTH Heinrich, Der normative Gefahrbegriff, Bochum, 1980.

DOĞAN Koray, MERAKLI Serkan, Trafik Ceza Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2020.

DOĞAN Koray, "Tehlike Suçu ile Zarar Suçları Arasındaki Suçların İçtimaı Sorunu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 16, 2014, s. 179-208.

EGEMENOĞLU Alaaddin, Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçu (TCK m. 170/1), Ankara, 2017.

EREM Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler, 13. Baskı, Cilt: 1, Ankara, 1995.

EREN Fikret, *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, 21. Baskı, Ankara, 2017.

ERSOY Uğur, "Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı: 41, 2020, s. 27-64.

ERTUĞRUL Hüseyin, "7188 sayılı Kanun Sonrası Uzlaştırma Kurumu Üzerine Değerlendirmeler", *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, Sayı 2, 2020, s. 119-138.

GÖKCEN Ahmet, "Taksirle Yaralama Suçu", Prof. Dr. Mehmet Emin ARTUK'a Armağan, Ankara, 2020, s. 349-398.

GÖKTÜRK Neslihan, *Fikri İçtima*, Ankara, 2013.

HAKERİ Hakan, *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*. 21. Baskı. Ankara, 2017.

HEINRICH Bernd, *Ceza Hukuku: Genel Kısım I*, Ankara, 2014.

JESCHECK Hans-Heinrich., WEIGEND Thomas, *Lehrbuch des Strafrechts: AT*. 5. Auflage. Berlin, 1996.

KATOĞLU Tuğrul, "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı:2, 2012, s. 657-694.

KOCA Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 13. Baskı, Ankara, 2020.

ÖNDER Ayhan, *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*, Cilt II, İstanbul, 1989.

ÖZBEK, Veli Özer, DOĞAN Koray, BACAKSIZ Pınar, TEPE İlker, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara, 2017.

ÖZEN, Muharrem, *Genel Tehlike Yaratan Suçlar*, Ankara, 2010.

ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler*, 16. Baskı, Ankara, 2020.

ÖZTÜRK Bahri, ERDEM Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 18. Baskı, Ankara, 2018.

PÜTZ Willy, "Der Gefahrbegriff im Strafrecht", *Dissertation*, Universität Köln, 1936.

RUHİ Canan, RUHİ Ahmet Cemal, Taksirle Yaralama ve Öldürme Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu, Ankara, 2019.

SCHÜNEMANN Brend, "Moderne Tendenzen in der Dogmatik der Fahrlässigkeits-und Gefährdungsdelikte". Juristische Arbeitsblätter, 1975.

ŞAHİN Cumhuri, GÖKTÜRK Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 11. Bası, Ankara, 2021.

TAN Hülya, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, Ankara, 2020.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, "Tehlike", Erişim, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58b7c811811a51.39745308, 11.06.2021.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, "Zarar", Erişim, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58b7c819ba33d6.42166631, 11.06.2021.

ÜNAL Osman Gazi, "Türk Ceza Hukuku'nda Tehlike Suçları", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2020

ÜNVER Yener, Ceza Hukukunda İzin Verilen Risk, İstanbul, 1998.

YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin ve ARTUÇ Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 4, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.

Yargıtay Kararları

Yargıtay 22. CD, 2015/11790E., 2016/6139K. sayılı ve 18.04.2016 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 12.06.2021.

YCGK, 2007/8-244E., 2008/92K. sayılı ve 29.04.2008 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 12.06.2021.

Yargıtay 16. CD, 2017/1749E. 2017/4575K. sayılı 23.06.2017 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 17.06.2021.

YCGK, 2010/8-51E., 2010/162K., sayılı ve 06.07.2010 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 22.06.2021.

YCGK, 2017/713E., 2015/203K. sayılı ve 09.06.2015 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 23.06.2021.

Yargıtay 1. CD, 2021/1727E., 2021/2789K sayılı ve 02.03.2021 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 23.06.2021.

Yargıtay 8. CD, 2017/13712E., 2019/8670K. sayılı ve 20.06.2019 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021.

Yargıtay 8. CD, 2018/11628E., 2019/8717K. sayılı ve 24.06.2019 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2011/15930E., 2012/177K. sayılı ve 17.01.2012 tarihli kararı, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 23.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2012/875E., 2012/7400K. sayılı ve 15.03.2012 tarihli kararı, Erişim, <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-691#>, 24.06.2021.

Yargıtay 2. CD, 2008/22591E., 2009/2621K. sayılı ve 29.01.2009 tarihli kararı, Erişim,

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=1507#>,
24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2012/29302E., 2013/27438K. ve 02.12.2013 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>,
24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2013/9210E., 2014/1233K. sayılı ve 22.01.2014 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>,
24.06.2021.

YCGK, 2013/213E. 2014/522K. sayılı ve 25.11.2014 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>,
24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2014/12487E., 2015/6649K. sayılı ve 15.04.2015 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>,
24.06.2021.

Yargıtay 16. CD, 2015/5804E., 2016/5790K. sayılı ve 10.11.2016 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2019/8835E., 2021/2547K. sayılı ve 15.03.2021 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>,
24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2019/10392E., 2021/2483K. sayılı ve 10.03.2021 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2020/2890E., 2020/6908K. sayılı ve 09.12.2020 tarihli kararı, Erişim,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2013/19259E., 2014/12963K. sayılı ve 27.05.2014 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2016/3876E., 2016/10635K. sayılı ve 21.06.2016 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 24.06.2021.

Yargıtay 13. CD, 2020/4228E., 2020/9217K. sayılı ve 13.10.2020 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, 24.06.2021.

Yargıtay 12. CD, 2019/7714E., 2020/7373K. sayılı ve 22.12.2020 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 03.07.2021.

Yargıtay 3. CD, 2018/6835E., 2019/3235K. sayılı ve 18.02.2019 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 06.07.2021.

Yargıtay 12. CD, 2020/8583E. 2021/4262K. sayılı ve 25.05.2021 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 06.07.2021.

YCGK, 2018/394E., 2018/478K. sayılı ve 25.10.2018 tarihli karar, Erişim, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, 22.03.2022.